

NOEMA

BrinkItOn

ПРОУЧВАНЕ СРЕД ЛГБТИ ХОРАТА В БЪЛГАРИЯ

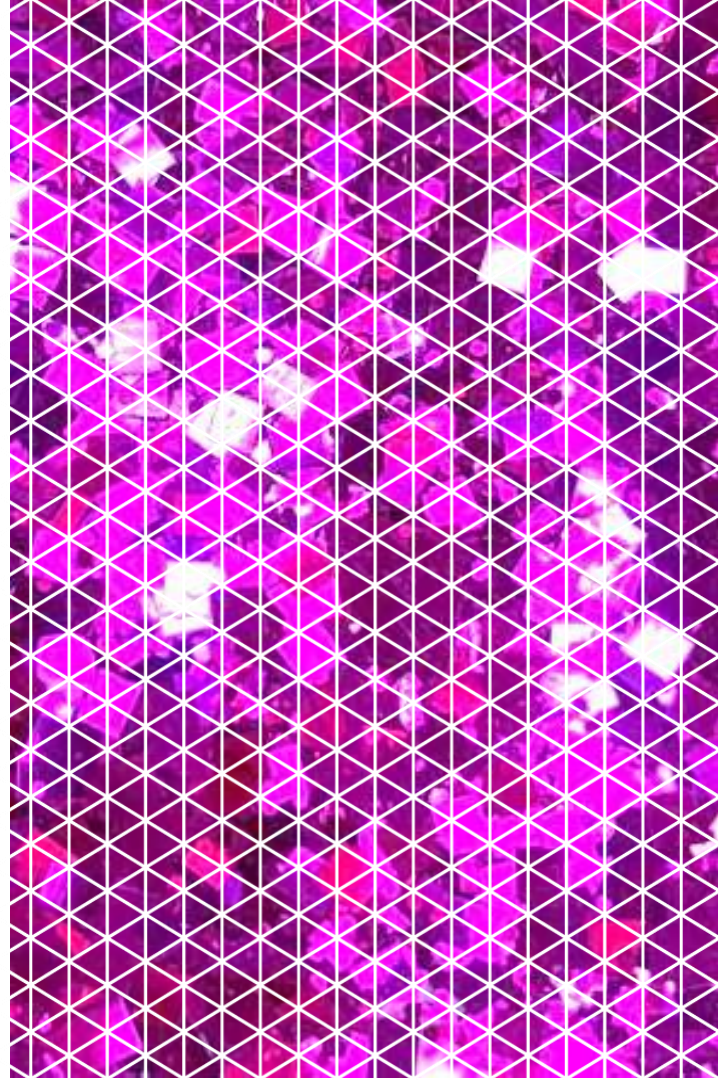
Резултати

GLAS

Този доклад е произведен в рамките на проекта „На ръба на приемането“, финансиран по Програма „Права, равенство и гражданство“ (2014-2020) на Европейския съюз.” Съдържанието му представлява единствено възгледите на автора и е негова отговорност. Европейската комисия не носи никаква отговорност за използването на информацията, която съдържа.

съдържание

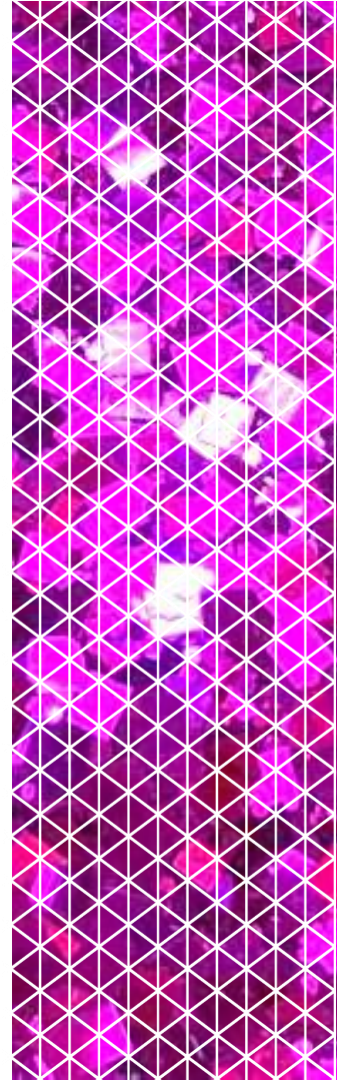

резюме	стр. 3
за респондентите	стр. 8
запознатост	стр. 12
социална среда и права	стр. 20
видимост	стр. 27
личен опит	стр. 34
политики и мерки	стр. 37

Резюме

цели и задачи на проучването

Онлайн проучването сред членове на ЛГБТИ общността в България е част от Работен пакет 2 – Изследвания и анализи, от проект BrinkItOn (На ръба на приемането: борба с дискриминацията чрез стратегическо планиране и овластяване на ЛГБТИ общността в България). Основната му цел е да осигури актуална информация за за опита и оценките на хората от общността, която да послужи за извеждане на приоритети и планиране на бъдещите стратегии и инициативи на общността в България.

Голяма част от индикаторите в проучването повтарят използваните в националното представително проучване, с цел да бъдат съпоставени позициите на хората от общността с тези на обществото като цяло. Други индикатори повтарят използваните в предходни международни изследвания, за да се получи реална представа за евентуалните промени по отношение на основни права на ЛГБТИ хората в страната.

Основните изследователски теми включват:

- Ситуация в страната по отношение на основни права на ЛГБТИ хората;
- Видимост и откритост на ЛГБТИ хората – личен опит и поведение в различни типове социална среда;

- Личен опит с дискриминация, свързана с работната среда, образованието, здравеопазването, финансовата сфера, опазването на обществения ред и обществените услуги;
- Нагласи, свързани с образованието за сексуалността, включително информация за многообразието по отношение на сексуалната ориентация и половата идентичност;
- Информираност за каузите на ЛГБТИ общността, за правата на ЛГБТИ хората в ежедневието и правната им защита, както и готовността да се подкрепят тези каузи;
- Отношение към правата на еднополови двойки да създават семейство в България и да се ползва от законова регулация на отношенията си;
- Отношения в семейството;
- Психично здраве;
- Потребност от политики и мерки.

изследователски дизайн

Метод на регистрация: С цел събирането на по-пълна информация и достигане до възможно най-голям брой респонденти, проучването е проведено като онлайн анкета със самостоятелно попълване. Този подход се наложи поради личния характер на въпросите, с цел стимулиране на респондентите да дадат възможно най-искрени отговори. Той също предостави най-добри възможности за хората от общността да отговорят в удобно за тях време и място.

Обхват: По отзоваване. Линкът на анкетата е отворен 1248 пъти за времето на активност. Общо 420 респонденти са осъществили достъп до линка, довел до отговор на над 80% от въпросите.

Генерална съвкупност: Жители на страната, самоопределящи се като част от ЛГБТИ+ общността.

Исключено население: Малолетни (на възраст под 14 години).

Достъп до респондентите: Чрез групи в социалните мрежи и чрез интернет страници на ЛГБТИ организации в страната.

Период на полевата работа: 22 февруари-28 март 2020 г.

Теглене на данните: Данните не са теглени поради липса на обективна информация за параметрите на генералната съвкупност.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ [1]

Запознатост:

- Личните контакти с други хора от общността и информационните ресурси на ЛГБТИ организации са едновременно най-често ползваните и ползващите се с най-голямо доверие източници на информация за ЛГБТИ хората в България за специфични по темата въпроси.
- Личните контакти с други ЛГБТИ хора, мненията на експерти в медиите и книгите на ЛГБТИ тематика са единствените източници, доверието към които е по-голямо от ползването - индикатор за „глад“ към такъв тип информация.
- Хомосексуалността и трансджендъризма се обясняват с биологични причини от огромното мнозинство от респондентите. Все пак, приблизително един от пет респонденти не отхвърля влиянието на средата – самостоятелно или в комбинация с други фактори.
- Въпреки че дяловете им са по-малки, отколкото сред общото население, известна част от ЛГБТИ респондентите също споделят неверни убеждения за ЛГБТИ хората.
- Сред младежите под 18 г., хората с ниски доходи и живеещите в многочленни домакинства равнищата на информираност са по-ниски в сравнение с останалите социално-демографски групи.

Социална среда и права:

- Огромното мнозинство от ЛГБТИ респондентите са на мнение, че България е по-лошо място за живеене за тях в сравнение с повечето страни в ЕС.
- Респондентите оценяват дискриминацията въз основа на СОПИ като най-разпространение вид дискриминация в България. Равнищата на тревожност от нейното разпространение са изключително високи и са се повишили от 2012 г. насам.
- Тревожността от дискриминацията спрямо гей мъжете и транс хората остава най-висока в сравнение с други ЛГБТИ групи и обхваща практически всички респонденти.
- Още по-сериозно нарастване на тревожността се наблюдава по отношение на негативни действия срещу ЛГБТИ хора в страната – случайни шеги, обиден език, публично изразяване на омраза и нападение и тормоз.
- Същевременно, в сравнение с преди 8 години, се свиват дяловете на ЛГБТИ респондентите, според които позитивни действия в тяхна подкрепа са сравнително разпространени в българското общество.
- Оценките на ЛГБТИ респондентите и на общото население относно сериозността на проблема с тормоза над ЛГБТИ хора

ОСНОВНИ ИЗВОДИ [2]

съвпадат в голяма степен. За повечето обществени сфери оценките на двете групи са сходни. Също така, и двете групи смятат за най-сериозен проблем тормоза в училище и на обществени места.

- ЛГБТИ респондентите са много по-тревожни от общото население по отношение на тормоза в училище, на обществени места и вкъщи.
- Съществени дялове от ЛГБТИ хората в България не са информирани или са погрешно информирани относно липсата на гаранции за техните права от страна на законодателната рамка в страната. Те са относително най-високи по отношение на (не)гарантираното равенство в Конституцията и предвидените наказания за хомофобски и трансфобски престъпления.
- ЛГБТИ общността в България, с изключително високо равнище на консенсус, извежда като най-спешни приоритети гарантирането на правата за сключване на брак/ регистриране на партньорство и съвместно родителство на еднополови двойки, равенство по Конституция и приравняване на наказанията за хомофобски и трансфобски престъпления към тези за останалите престъпления от омраза.

Видимост:

- Силно стигматизиращата обществена среда в България отнема средно по 4 години от живота на даден ЛГБТИ човек, в които той е осъзнал, но не е споделил с никого своята СОПИ. Все пак, комбинацията от промените в средата и по-високата степен на осъзнаване на правата съкращават наполовина този период за най-младата възрастова група.
- Поведението на откритост на мнозинството ЛГБТИ респонденти отразява в много голяма степен наложените обществени стереотипи: те са открити преди всичко в социалните кръгове, засягащи личния им живот и ежедневно общуване.
- В сравнение с преди 8 години, намаляват дяловете на ЛГБТИ хората, избягващи откритост поради риск от нападение или тормоз. Все пак, тези дялове остават съществени. Най-често се избягва откритост в социалните мрежи и изразяване на привързаност към еднополов партньор.
- Въпреки че остават съществени, намаляват дяловете на избягващите откритост в открити пространства и на обществени места, предполагащи анонимност. Увеличават се, обаче, дяловете на избягващи откритост в училище и в собствения дом.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ [3]

Личен опит:

- Респондентите най-често чувстват негативно отношение към себе си като към ЛГБТИ хора в собственото си семейство – от страна на родители и други роднини.
- Широко разпространени са всички видове стратегии на родителите или отговорните възрастни да „поправят“ своите ЛГБТИ деца. Най-разпространени са опитите „да се убеди“ или да се принуди детето да се откаже от своята СОПИ.
- В последните 8 години намаляват чувствително случаите на дискриминация при търсене на работа и на работното място, но се увеличават тези в училищата и университетите.
- Огромното мнозинство от респондентите виждат непосредствена връзка между ежедневните проблеми на ЛГБТИ хората и влошеното психическо и физическо здраве. Цялостната негативна нагласа в обществото и неприемането в семейството се възприемат като най-съществени.
- Двама от трима ЛГБТИ хора в България споделят проблеми с психическото и/или физическото здраве в последните 5 г. Всеки втори е страдал от депресия и тревожност, а всеки четвърти – от панически атаки и суицидни мисли или опити.

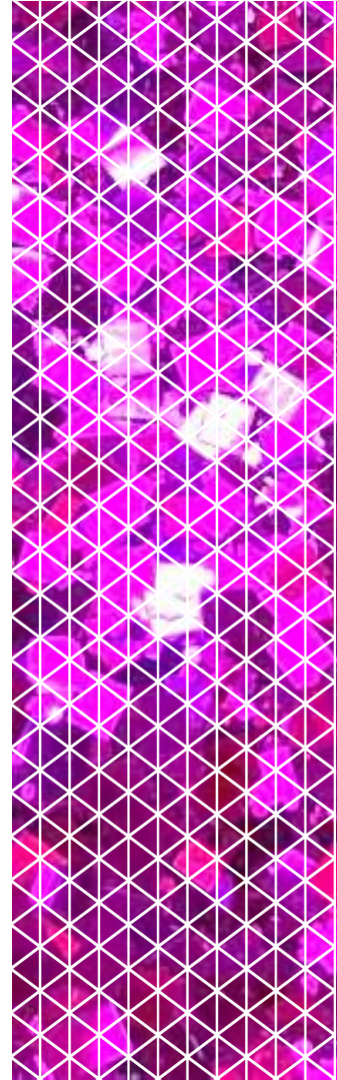
- Голяма част от преживелите проблеми с психическото здраве не са получили професионална психологическа помощ.

Политики и мерки:

- За последните 8 години видимо расте делът на запознатите с анти-дискриминационни инициативи в подкрепа на ЛГБТИ хората. Инициативите в подкрепа на ЛГБ хората са най-видими за респондентите в сравнение с инициативите, насочени срещу всички останали видове дискриминация.
- Мнозинството ЛГБТИ респонденти са единодушни с мнозинството представители на общото население, че най-подходящото време за включване на ЛГБТИ теми в учебната програма е между 5-и и 7-и клас (12-14-годишна възраст).
- Всички предложени мерки за защита правата на ЛГБТИ хората в България се подкрепят от около и над три четвърти от респондентите.
- Най-категорична подкрепа получават признаването на партньорството между не-хетеросексуални хора в целия Европейски Съюз и въвеждането на мерки в училище с цел уважение и защита от насилие към ЛГБТИ хората.

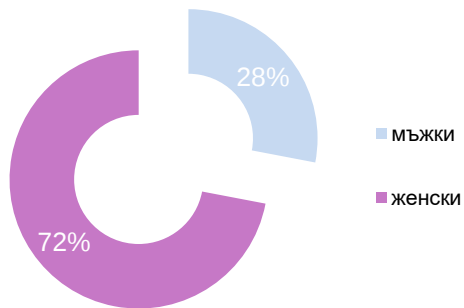
За респондентите

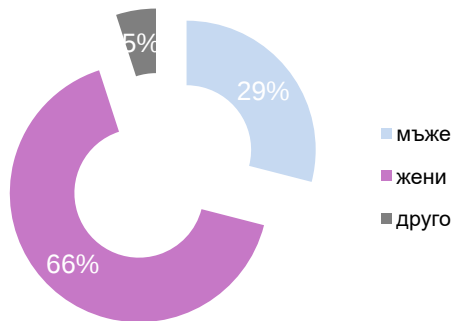
структура на извадката: демографски характеристики [1]

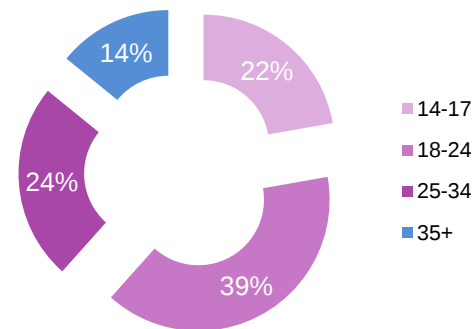
приписан пол

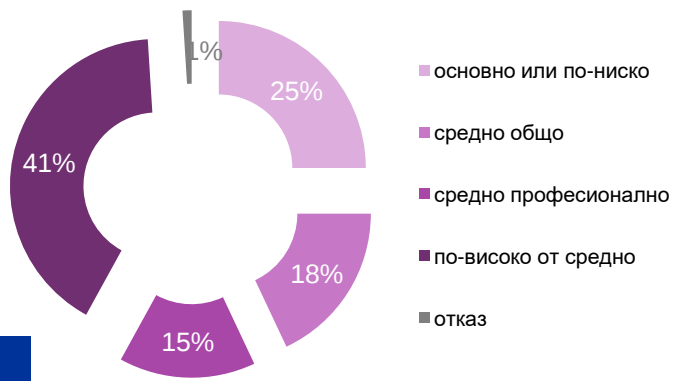
пол по идентификация

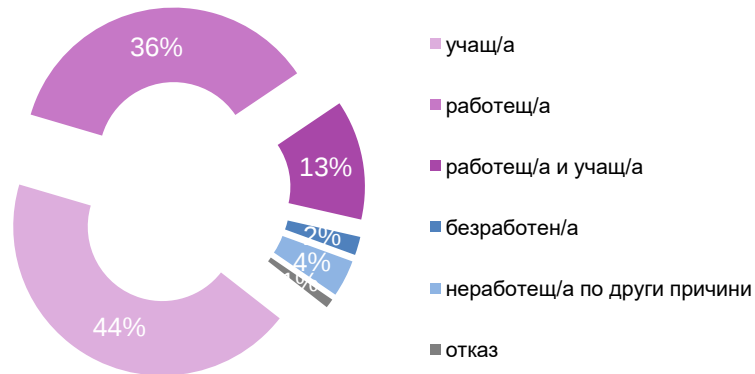
възраст

образование

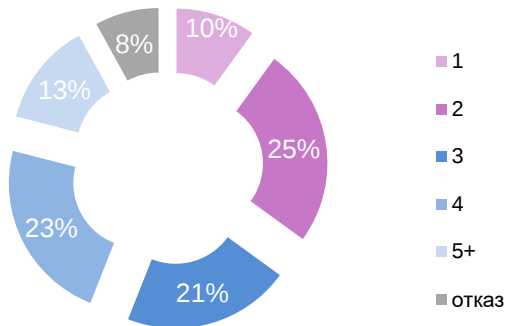
заетост

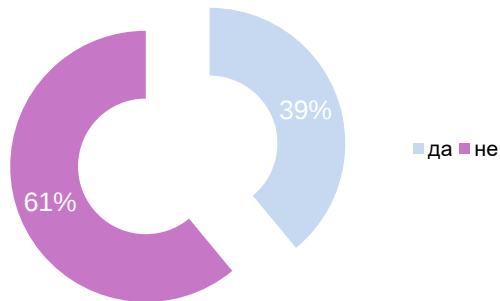
структура на извадката: демографски характеристики [2]

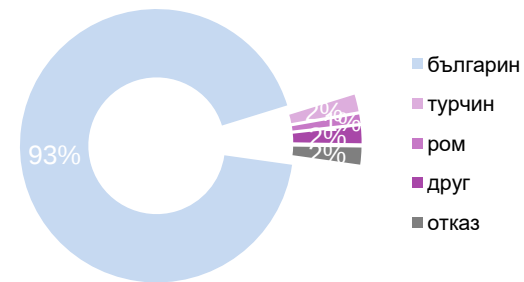
брой хора в домакинството

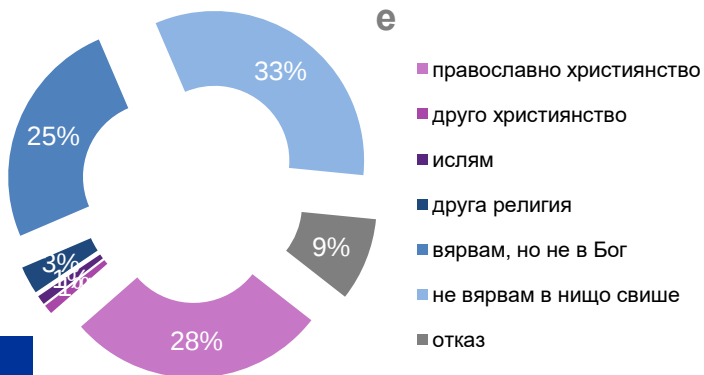
деца в домакинството

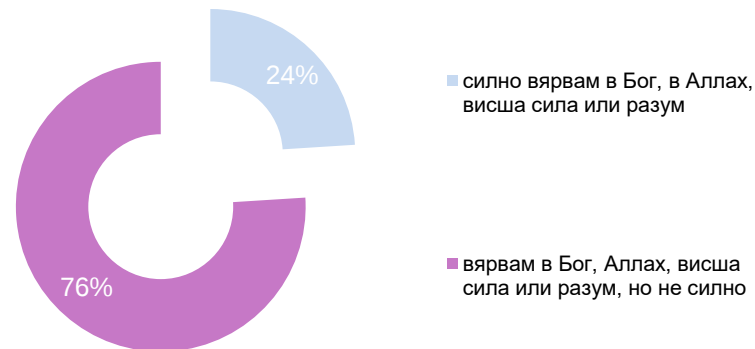
етнос

вероизповедани

религиозност

структура на извадката: ЛГБТИ+ статус [1]

сексуална ориентация - самоопределяне

общо не-хетеросексуални: 96%

полова идентичност - самоопределяне

общо не-цисджендър: 36,2%*

* някои респонденти са избрали повече от една идентификация.

структура на извадката: ЛГБТИ+ статус [2]

транс статус

мъже с приписан
женски пол при
раждането

4,3%

не-бинарни с
приписан женски пол
при раждането

4,8%

жени с приписан
мъжки пол при
раждането

2,9%

не-бинарни с
приписан мъжки пол
при раждането

0,2%

общо: 12,2%

възприятие от околните

мъже, получавали отрицателни реакции
заради прекалено женствено поведение

21,4%

мъже, неотговорили на въпроса

0,5%

жени, получавали отрицателни реакции
заради прекалено мъжествено поведение

56,4%

жени, неотговорили на въпроса

3,1%

не-бинарни, получавали отрицателни реакции
заради прекалено женствено поведение

0,9%

не-бинарни, получавали отрицателни реакции
заради прекалено мъжествено поведение

4,2%

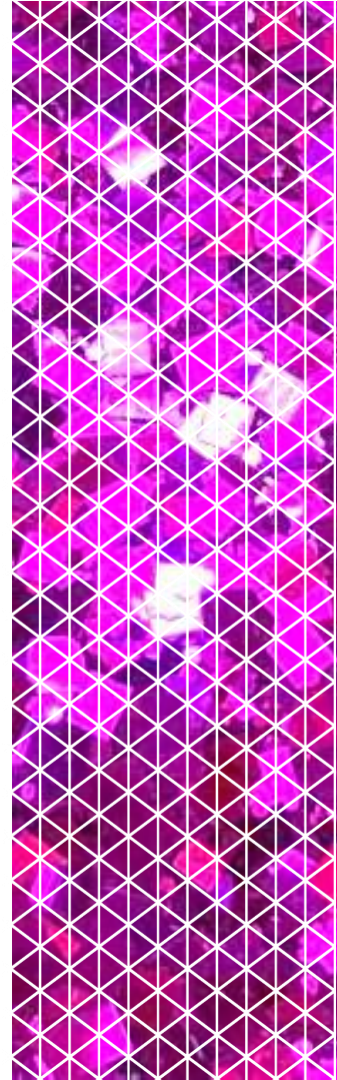
не-бинарни, неотговорили на въпроса

0,2%

общо: 86,2%

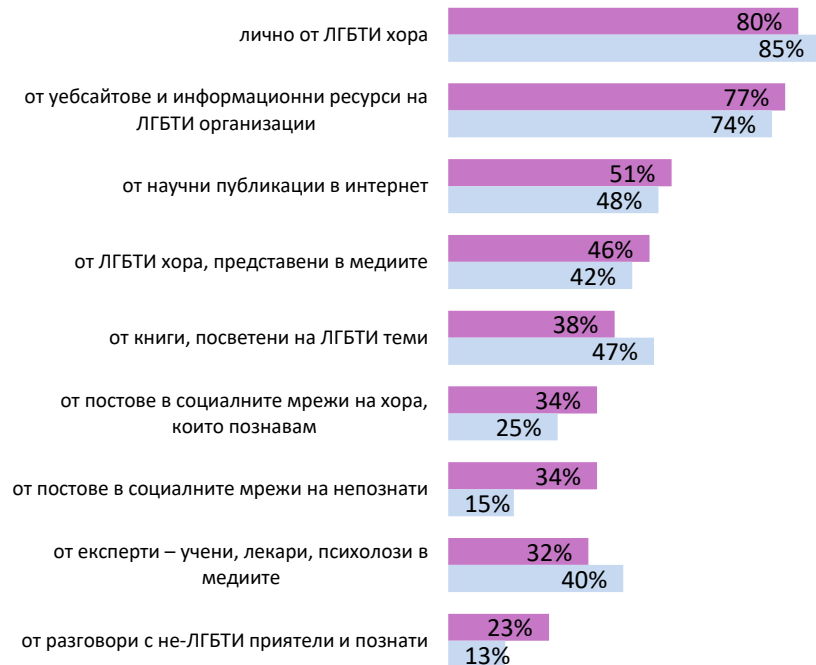
Запознатост

източници на информация по ЛГБТИ въпроси [1]

- от кои източници сте се информирали досега
- на кои източници имате доверие

База: всички респонденти, N=420

Най-често ползваните източници на информация по ЛГБТИ въпроси от хората от общността в България са личните контакти с други ЛГБТИ хора (80%) и информационните ресурси на ЛГБТИ организации (77%). Около половината от хората са се информирали от научни публикации в интернет (51%) и от други ЛГБТИ хора, представени в медиите (46%). По около една трета посочват като ползвани източници книги, посветени на ЛГБТИ теми (38%), постове в социалните мрежи на познати и непознати (по 34%) и публикувани в медиите становища на експерти – учени, лекари, психолози (32%). Най-слабо популярни са разговорите с не-ЛГБТИ приятели и познати, но близо една четвърт (23%) ги посочват като източник на информация.

Респондентите, посочили едновременно не-цис и не-хетеро идентификация по-често ползват като източник на информация лични разговори с други ЛГБТИ хора, научни публикации в книги и интернет и изказвания на експерти в медиите, в сравнение с респондентите само с не-хетеро идентификация. Вероятно това се дължи на повечето и по-сложни въпроси, с които те се сблъскват в процеса на самоидентификацията си и евентуалните бариери в обществото, свързани с нея. По-младите респонденти – до 24 г. и особено тези до 17 г., много по-често посочват като ползван източник ЛГБТИ хора, представени в медиите; докато респондентите в по-зряла възраст (над 25 г.) значително по-често

източници на информация по ЛГБТИ въпроси [2]

ползват експертни източници: изказвания на експерти в медиите, научни публикации в интернет, а тези над 35 г. – и книги, посветени на ЛГБТИ теми.

Личните контакти с други ЛГБТИ хора, книгите на ЛГБТИ теми и експертите, говорещи в медиите имат доверието на по-широки кръгове от хора от тези, които реално ги ползват (съответно 85%, 47% и 40%). Това означава, че съществува неудовлетворена потребност информацията да идва именно чрез тези източници. Информационните ресурси на ЛГБТИ организации, научните публикации в интернет и представените в медиите ЛГБТИ хора се ползват с доверието на малко по-малки дялове от тези на реално ползващите ги (съответно 74%, 48% и 42%), което свидетелства за известни дефицити при наличието, естеството, яснотата и/или коректността на част от идващата чрез тези източници информация. Най-голяма разлика в дяловете на ползвалите и доверяващите се (между 9 и 19 процентни пункта) е налице при постове в социалните мрежи и разговорите с не-ЛГБТИ приятели. Може да се заключи, че хората от общността не търсят активно, нито разчитат на тези типове информация.

Като цяло, по-младите възрастови групи, и особено още ненавършилите пълнолетие, са по-склонни да се доверяват на казаното от ЛГБТИ хора – лично или по медиите. Същото се отнася за хората с по-ниски доходи на човек от домакинството.

Същевременно, хората в по-зряла възраст, и особено тези на 35 или повече години, тези с по-високо от средно образование и с доходи над 1000 лв. на човек от домакинството по често се доверяват на експертен тип информация: книги, научни публикации в интернет, изказвания на експерти в медиите. Те също така в по-голяма степен разчитат на информационните ресурси на ЛГБТИ организации.

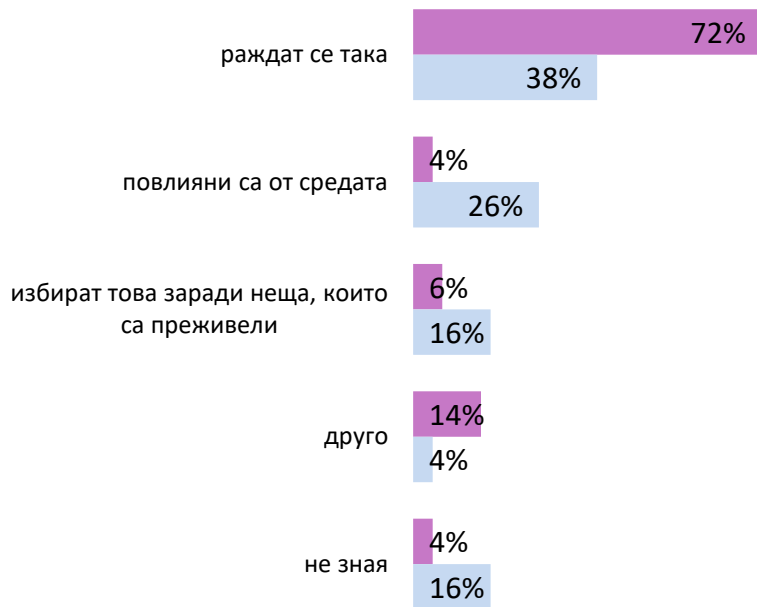
Заетостта на респондентите също оказва влияние върху предпочитанията им към информационни източници. Тези от тях, които учат, без да работят, по-често от останалите ползват и се доверяват на книги на ЛГБТИ тематика, както и на лични разговори с други ЛГБТИ хора; докато тези, които работят, без да учат, по-често предпочитат научни публикации в интернет.

Подобно на резултатите от националното представително проучване, мненията на ЛГБТИ хората в България относно факторите за хомосексуалност не се различават съществено от мненията им за факторите в случаи на несъвпадение между приписан при раждането и психичен пол. Различават се съществено, обаче, мненията на двете групи респонденти. Ако сред общото население малко над една трета защитават становището, че хомосексуалността и не-цис идентичността са вродени, при ЛГБТИ респондентите тези дялове са почти двойно по-високи – съответно 72% и 71%.

възприятия за факторите за хомосексуалност

- ЛГБТИ респонденти - онлайн анкета
- общо население - национално проучване

База: всички респонденти: ЛГБТИ N=420, общо население N=963

Влиянието на социалната среда и на индивидуалния (негативен) опит като самостоятелни фактори се подкрепя от сравнително малки дялове респонденти (съответно по 4% и 6%), но приблизително всеки десети от запитаните е на мнение, че факторите за хомосексуалност и за не-цис идентификация са комплексни, или че при различните хора могат да са налице различни фактори. С други думи, част от ЛГБТИ общността не отхвърля напълно влиянието на социалната среда като фактор.

Интересно е да се отбележи, че различните социално-демографски групи сред ЛГБТИ общността в България проявяват висока степен на единодушие по отношение на факторите за хомосексуалност и не-цис идентификация. По-съществени разлики се наблюдават само според заетостта на респондентите: тези от тях, които едновременно учат и работят, придават относително по-малка тежест на биологичните фактори в сравнение с тези, които само учат или само работят (с разлики между 11 и 19 процентни пункта), за сметка на всички останали видове отговори. Вероятно, едновременното им пребиваване в различни социални кръгове ги сблъсква с разнообразие от случаи, което е и причина за относително по-диверсифицираните им мнения.

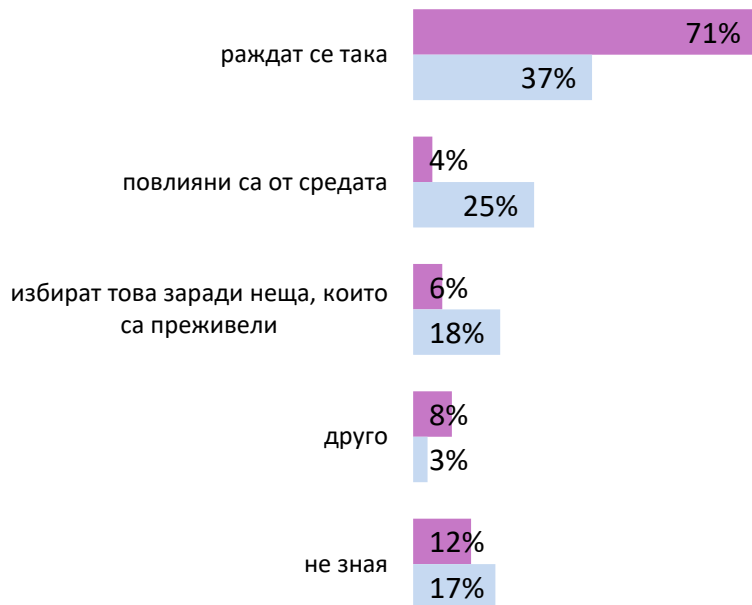
Живеещите в многочленни домакинства проявяват обратната тенденция – те малко по-често от останалите се обявяват в защита на биологичната предопределеност, но разликите им спрямо

възприятия за факторите за не-цис идентификация

■ ЛГБТИ респонденти - онлайн анкета

■ общо население - национално проучване

База: всички респонденти: ЛГБТИ N=420, общо население N=963

останалите са по-малки: между 5 и 10 процентни пункта.

Също така, специфично за хората с по-високо от средно образование е, че те практически отхвърлят влиянието на личния жизнен опит като единствен фактор, докато сред другите образователни групи хората с подобно мнение съставляват между 5% и 15%.

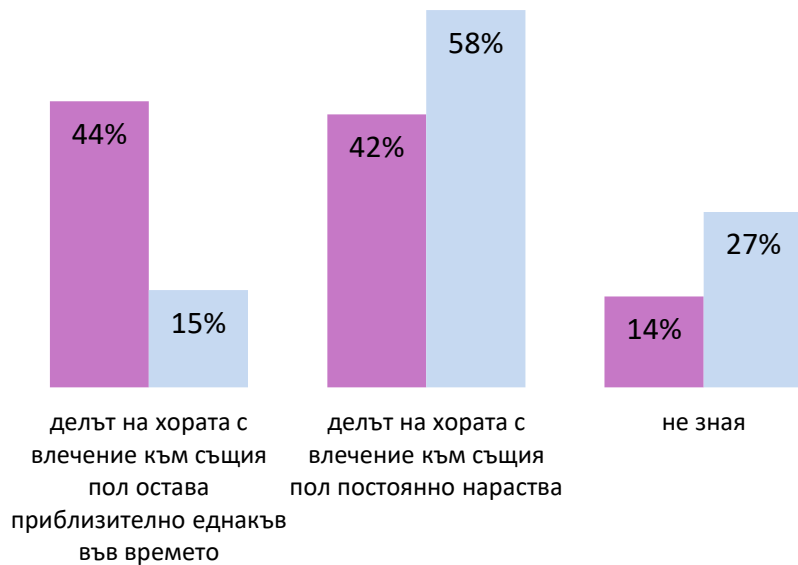
За разлика от мнозинството българи, според мнозинството от които делът на хомосексуалните хора в страната постоянно нараства, представителите на ЛГБТИ общността са разединени почти по равно по този въпрос: според 44% делът остава константен във времето, докато според 42% той постоянно нараства. Въпреки че са двойно по-малко отколкото сред българите като цяло, делът на колебаещите също не може да се пренебрегне (14%, спрямо 27% сред общото население).

Становищата вътре в различните групи ЛГБТИ хора също са много различни. Докато сред определящите се като жени преобладават поддръжниците на становището, че делът на хомосексуалните българи се увеличава (съответно с 48% срещу 38% и с 50% срещу 29%), сред определящите се като мъже и сред заяvilите едновременно не-хетеро и не-цис идентификация преобладават тези, според които делът остава константен (съответно с 56% срещу 30% и с 49% срещу 38%).

Мнения за тенденциите в хомосексуалността

- ЛГБТИ респонденти - онлайн анкета
- общо население - национално проучване

База: всички респонденти: ЛГБТИ N=420, общо население N=963

Интересно е, че групата респонденти, която се очаква да е най-наясно – заявилите единствено не-хетеро идентификация, е също така разединена по въпроса, както и ЛГБТИ общността като цяло: 43% в полза на константния и 44% в полза на увеличаващия се дял.

Необходимо е също да се отбележи, че привържениците на увеличаващия се дял преобладават в социално-демографски групи, за които като цяло са характерни по-малък жизнен опит и/или по-слабо равнище на информираност: по-младите възрастови групи (до 24 г.), учащите (които в много голяма степен съвпадат с младите групи), хората със средно и по-ниско образование, живеещите в многочленни домакинства и с под 500 лв. на човек от домакинството. Сред религиозните хора и особено сред определящите степента си на вяра като силна застъпниците на тезата за увеличаващия се дял също преобладават. Валидна е също така и обратната закономерност – застъпниците на тезата за константния дял преобладават сред респондентите над 25-годишна възраст, хората с по-високо от средно образование и разполагащите с доход над 1000 лв. на човек от домакинството.

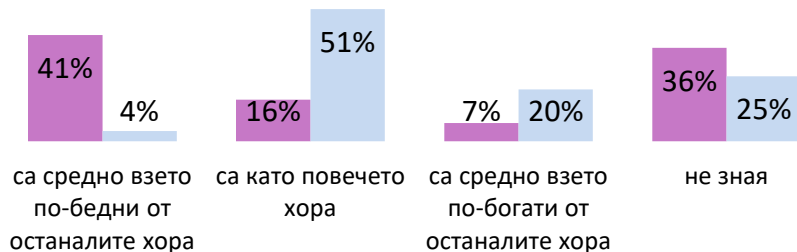
мнения за финансовия статус на ЛГБТИ хората

ЛГБ ХОРАТА

ТРАНС И ИНТЕРСЕКС ХОРАТА

База: всички респонденти: ЛГБТИ N=420, общо население N=963

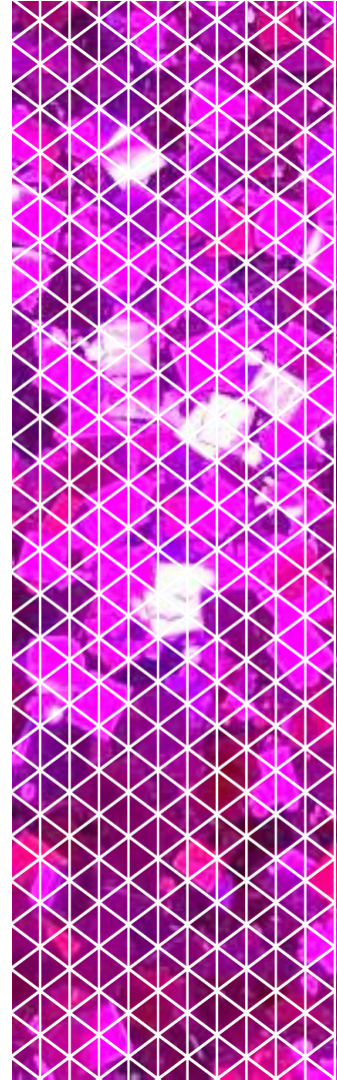
За разлика от мненията на общото население, които приписват приблизително еднакъв финансов статус на ЛГБ хората, от една страна, и на ТИ хората, от друга, ЛГБТИ общността застъпва коренно различни становища по отношение на двете групи.

Мненията за финансовия статус на ЛГБ хората не се различават съществено от тези на общото население – мнозинството (44%) ги смята за не по-различни от останалите хора, но ясно обособена група от една четвърт от респондентите ги привижда като по-богати. Разликите в мненията между различните групи не са особено съществени с изключение на това, че с възрастта на респондентите се увеличава и склонността им да определят ЛГБ хората като не по-различни от останалите, докато по-младите, живеещите в многочленни домакинства и незаетите по-често от останалите не могат да преценят.

За разлика от ЛГБ, ТИ хората са възприемани като по-бедни от останалите от мнозинството респонденти (41%). Над една трета, обаче, не могат да вземат отношение по този въпрос, докато сред общото население те са една четвърт от участниците в националното представително проучване. Вътрешната гледна точка, обаче, е по-категорична. Заявилите едновременно не-цис и не-хетеро идентификация по-често определят ТИ като по-бедни.

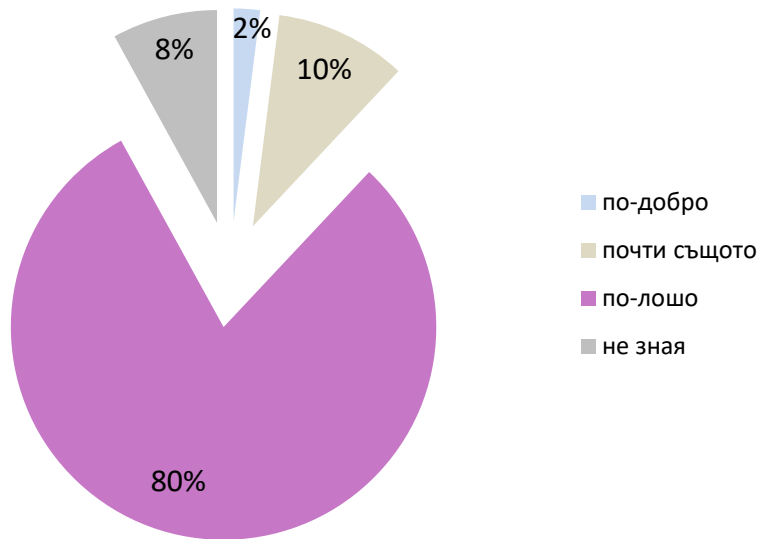
Социална среда и права

България като място за живеене на ЛГБТИ хора

БИХТЕ ЛИ КАЗАЛИ, ЧЕ БЪЛГАРИЯ Е ПО-ДОБРО, ПОЧТИ
СЪЩОТО ИЛИ ПО-ЛОШО МЯСТО ЗА ЖИВЕЕНЕ ЗА ЛГБТИ
ХОРА ОТ ПОВЕЧЕТО СТРАНИ В ЕС?

База: всички респонденти, N=420

Огромното мнозинство от ЛГБТИ хората в България (80%) са единодушни, че тя е по-лошо място за живеене на хора като тях в сравнение с повечето страни в ЕС. Едва един от десет оценява, че положението у нас е горе-долу същото като в повечето страни от Съюза, а застъпващите становището, че положението е дори по-добро, са единици.

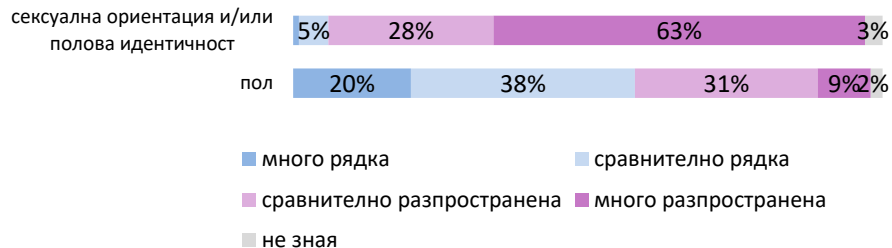
Категоричността на отрицателните оценки се увеличава заедно с възрастта на респондентите. Определящите се като мъже също дават относително по-неблагоприятни оценки от определящите се като жени. Непълнолетните, хората с по-ниско от средно образование, живеещите с ниски доходи на човек от домакинството, както и тези, които едновременно учат и работят, малко по-често от останалите не могат да дадат категоричен отговор.

Това единодушие не е изненадващо на фона на повишената тревожност на ЛГБТИ хората относно разпространението на дискриминацията в България. Още през 2012 г. ЛГБТ изследването на Агенцията за основни права (European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey) установи много високи нива на тревожност от разпространението на дискриминация в България на основата на сексуална ориентация и/или полова идентичност: близо две трети (63%) от българските респонденти тогава са оценили този вид дискриминация като много разпространена, а

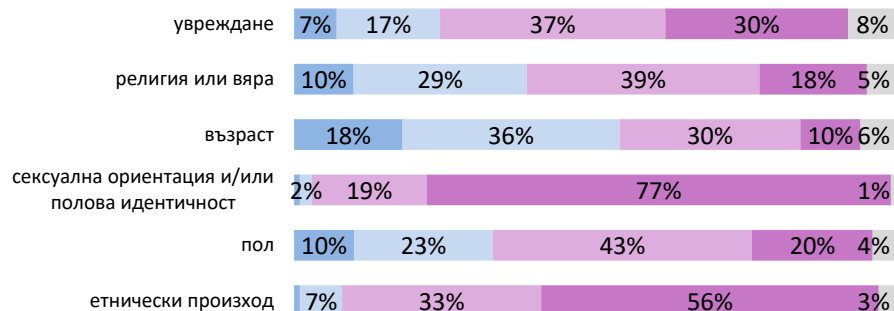
мнения за разпространение на дискриминацията [1]

ДОКОЛКО Е РАЗПРОСТРАНЕНА В БЪЛГАРИЯ ДИСКРИМИНАЦИЯ ВЪЗ ОСНОВА
НА: (FRA, 2012*)

ДОКОЛКО Е РАЗПРОСТРАНЕНА В БЪЛГАРИЯ ДИСКРИМИНАЦИЯ ВЪЗ ОСНОВА
НА: (BrinkItOn, 2020)

База: всички респонденти: FRA 2012, България, N=1033, BrinkItOn 2020, N=420

*Източник: European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey 2012,

<https://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/survey-fundamental-rights-lesbian-gay-bisexual-and?mdq1=theme&mdq2=974>

други 28% - като сравнително разпространена. За сравнение, дискриминацията въз основа на пол е била определена като сравнително разпространена от 31% и като много разпространена – от 9% от българските респонденти.

Осем години по-късно, ЛГБТИ общността в България демонстрира още по-високи нива на тревожност спрямо двата типа дискриминация. Практически почти всички респонденти са разтревожени от разпространението на дискриминацията въз основа на СОПИ, като над три четвърти (77%) я оценяват като много разпространена, а още 19% - като сравнително разпространена.

Всеки пети (20%) оценява като много разпространена дискриминацията въз основа на пол, а още 43% - като сравнително разпространена. Като цяло, ЛГБТИ респондентите смятат почти всички видове дискриминация в България за сравнително или много разпространени, като дискриминацията въз основа на СОПИ се оценява като най-разпространена. Единствено за дискриминацията въз основа на възраст общият дял на далите негативни оценки е под половината от респондентите (40%).

Аналогични тенденции се наблюдават и спрямо тревожността от дискриминация към конкретни ЛГБТИ групи. Налице са още по-високи нива на тревожност от регистрираните преди осем години. Най-висока тревожност предизвиква дискриминацията спрямо

мнения за разпространение на дискриминацията [2]

транс хората, като общият дял на оценяващите я като разпространена е с около 12 процентни пункта по-висок (от 83% на 95%), а на оценяващите я като много разпространена – с 27 пункта по-висок (от 59% на 86%).

Най-драматично нараства тревожността по отношение на дискриминацията спрямо гей мъжете. Ако през 2012-а близо три четвърти (73%) са я оценявали като разпространена, а една трета (32%) – като много разпространена, днес съответните дялове са 96% и 82%.

Въпреки че остава относително не толкова силна, тревогата от дискриминацията спрямо лесбийки и бисексуални също претърпява значително нарастване. Вече четирима от всеки пет интервюирани (79%) смятат дискриминацията срещу лесбийки за общо взето или много разпространена, на фона на почти двойно по-нисък дял (42%) преди осем години; а по отношение на дискриминацията спрямо бисексуални нарастването е от 36% на 62%.

Въпреки че мненията за дискриминацията спрямо интерсекс хора не са били отделно проучени през 2012 г., сегашните резултати са също тревожни, по две основни причини. От една страна, над половината респонденти (54%) оценяват този вид дискриминация в България като много разпространен, и още 13% - като общо взето разпространен. От друга, непознаването на феномена и

невъзможността да се даде мнение за него дори вътре в ЛГБТИ общността обхваща съществен дял – всеки четвърти респондент.

Отделните групи респонденти не проявяват еднаква чувствителност към различните видове дискриминация. Хората с не-цис идентичност по-често оценяват дискриминацията по пол като сравнително или много разпространена, а хората над 35 г. – като много разпространена; но дискриминацията въз основа на СОПИ се оценява сходно от всички ЛГБТИ и социално-демографски групи.

Жените, не-хетеросексуалните с цис идентичност, най-младите, както и живеещите с най-ниски доходи на човек от домакинството по-често оценяват дискриминацията срещу лесбийки като много разпространена.

Дискриминацията спрямо гей мъжете по-често се оценява като много разпространена от най-младите и от живеещите с най-ниски доходи.

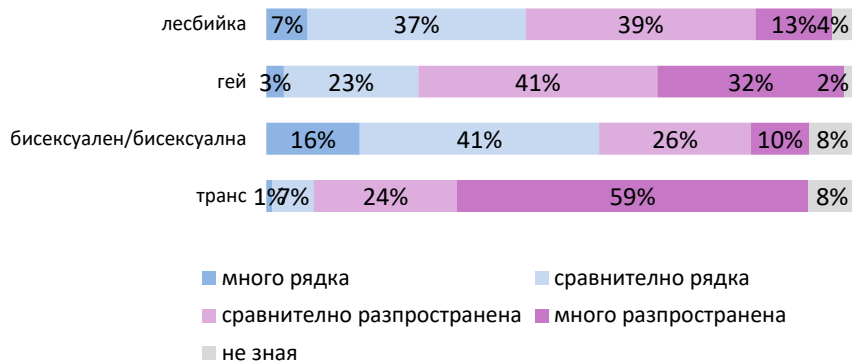
Хората до 24 г. по-често смятат дискриминацията спрямо бисексуални за сравнително или много разпространена.

Докато мненията за дискриминацията срещу транс хората са сравнително сходни, най-младите и живеещите с най-ниски доходи по-често от останалите не са в състояние да изразят мнение за дискриминацията срещу интерсекс хората.

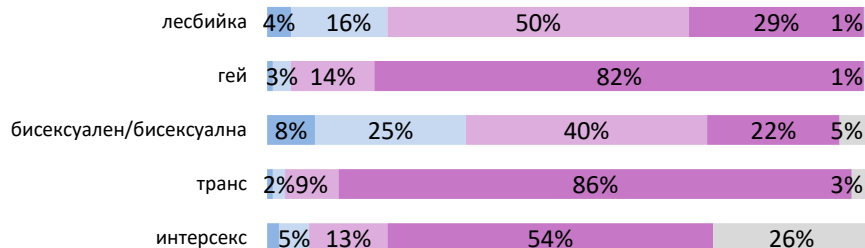
мнения за разпространение на дискриминацията [3]

ДОКОЛКО Е РАЗПРОСТРАНЕНА В БЪЛГАРИЯ ДИСКРИМИНАЦИЯ ПОРАДИ
ТОВА, ЧЕ ДАДЕНА ЛИЧНОСТ Е: (FRA, 2012*)

ДОКОЛКО Е РАЗПРОСТРАНЕНА В БЪЛГАРИЯ ДИСКРИМИНАЦИЯ ПОРАДИ
ТОВА, ЧЕ ДАДЕНА ЛИЧНОСТ Е: (BrinkItOn, 2020)

База: всички респонденти: FRA 2012, България, N=1033, BrinkItOn 2020, N=420

*Източник: European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey 2012,

<https://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/survey-fundamental-rights-lesbian-gay-bisexual-and?mdq1=theme&mdq2=974>

В сравнение с преди осем години, представителите на ЛГБТИ общността в България оценяват позитивните действия в обществото, насочени в подкрепа или защита на техните права, като все по-редки.

Като косвен индикатор за общественото възприемане на изразяване на привързаност между хомосексуални двойки, съотношението между разпространението на това хомосексуални и хетеросексуални двойки да държат ръцете си на обществено място остава все така фрапиращо неблагоприятно. Ако през 2012 г. едва 6% са били на мнение, че е много рядко или по-скоро рядко това да се случва с хетеросексуални двойки, за хомосексуални двойки съответният дял е бил 81%. През 2020-а разликата относително намалява, но остава измерима в няколко пъти: 16% спрямо 75%.

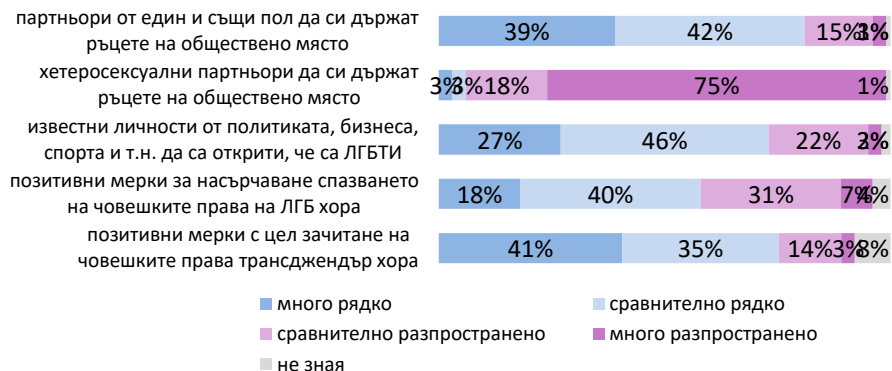
За този период се влошават и оценките за честотата на случаите, в които известни личности са открити относно факта, че са ЛГБТИ. Делът на оценяващите тези случаи като много редки се е удвоил от 27% на 54%. Като все по-редки се оценяват и мерките в обществото за насърчаване спазването на човешките права. По отношение на ЛГБ хората, делът на далите оценка „много рядко“ се е увеличил от 18% на 40%, а по отношение на ТИ хората – от 41% на 53%.

мнения за разпространение на позитивни действия

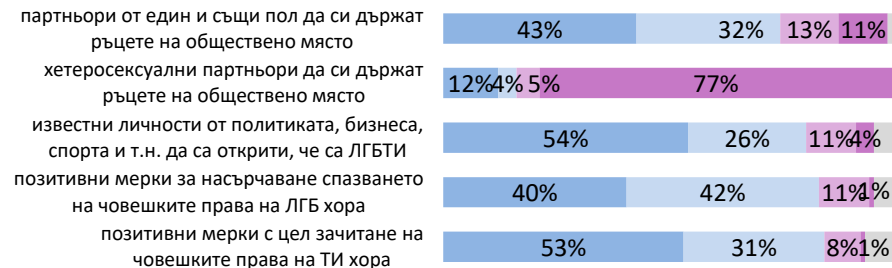
ДОКОЛКО В БЪЛГАРИЯ Е РАЗПРОСТРАНЕНО:

(FRA, 2012*)

ДОКОЛКО В БЪЛГАРИЯ Е РАЗПРОСТРАНЕНО:

(BrinkItOn, 2020)

База: всички респонденти: FRA 2012, България, N=1033, BrinkItOn 2020, N=420

*Източник: European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey 2012,

<https://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/survey-fundamental-rights-lesbian-gay-bisexual-and?mdq1=theme&mdq2=974>

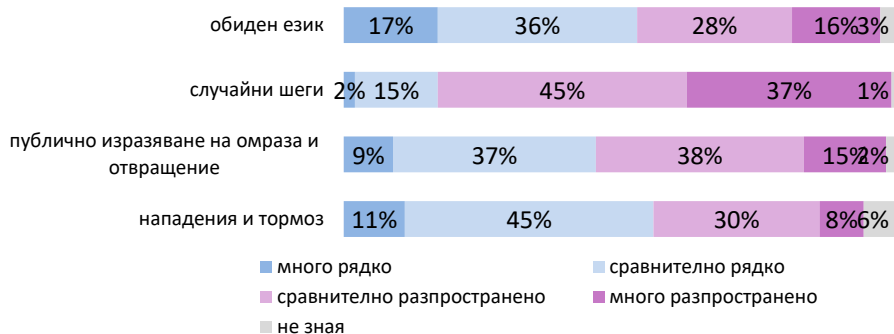
Интересно е да се отбележи, че сред хората с не-цис идентичност оценките са относително по-малко неблагоприятни – в сравнение с ЛГБТИ хората с цис идентичност те по-често дават отговори „сравнително рядко“, и по-рядко – отговори „много рядко“, с разлики, вариращи между 7 и 12 пункта.

Обратната зависимост е налице при хората над 35-годишна възраст. В сравнение с по-младите възрастови групи, те значително по-често дават крайно негативни оценки (оценки „много рядко“) по отношение на откритостта на известни личности и разпространението на позитивни мерки спрямо ЛГБ и ТИ хората, като разликите с другите възрастови групи варират между 6 и 46 процентни пункта. Мъжете също са по-песимистично настроени спрямо разпространението на позитивни действия в сравнение с жените, като най-големи са разликите по отношение на демонстрирането на привързаност между еднополови партньори и откритостта на известни личности (съответно 38 и 28 процентни пункта). Същите закономерности се отнасят за хората с по-високи доходи спрямо тези с по-ниски и живеещите в еднолични и двучленни домакинства в сравнение с живеещите в по-големи домакинства. Техните крайни критични оценки надвишават тези на останалите с разлики от 14 до 30 процентни пункта.

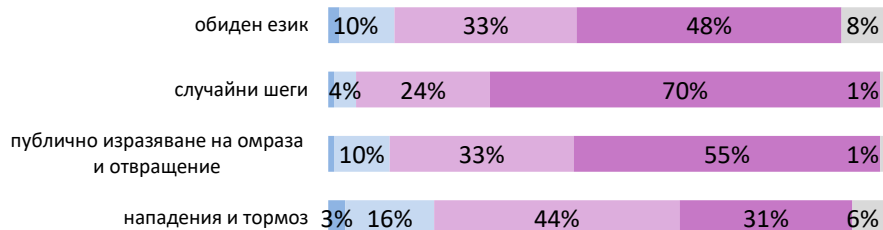
мнения за разпространение на негативни действия

ДОКОЛКО КЪМ ЛГБТИ ХОРАТА В БЪЛГАРИЯ Е РАЗПРОСТРАНЕНО:
(FRA, 2012*)

ДОКОЛКО КЪМ ЛГБТИ ХОРАТА В БЪЛГАРИЯ Е РАЗПРОСТРАНЕНО:
(BrinkItOn, 2020)

База: всички респонденти: FRA 2012, България, N=1033, BrinkItOn 2020, N=420

*Източник: European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey 2012,

<https://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/survey-fundamental-rights-lesbian-gay-bisexual-and?mdq1=theme&mdq2=974>

Още по-мощни негативни промени са настъпили в оценките за разпространението на негативни действия срещу ЛГБТИ хората в обществото. Общият дял на оценките „сравнително разпространено“ и „много разпространено“ по отношение на обиден език спрямо ЛГБТИ хора е нараснал почти двойно от 2012 г. досега (от 44% на 81%), а дялът на оценките „много разпространено“ се е утроил (от 16% на 48%).

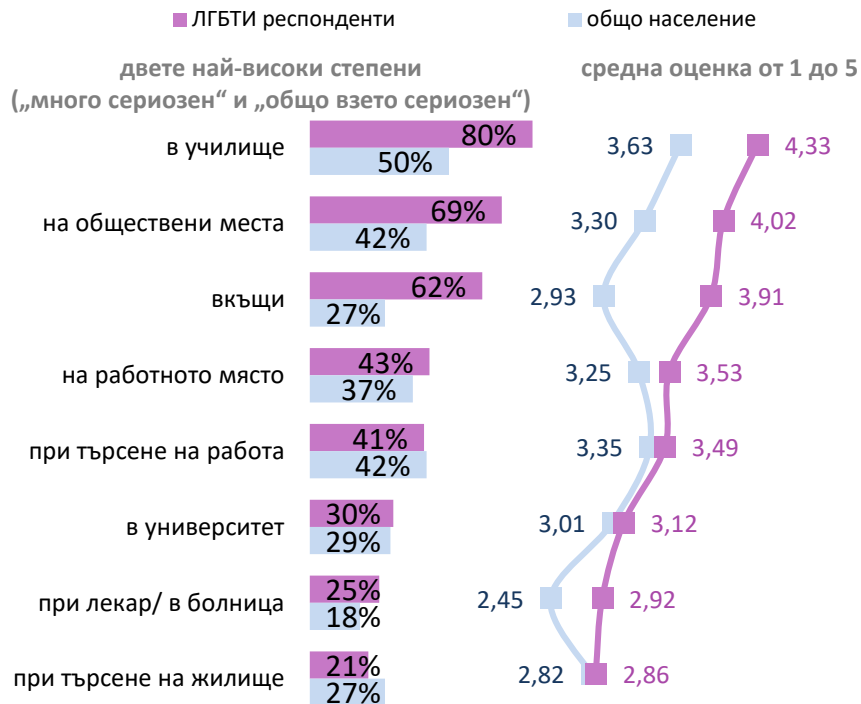
По отношение на случайни шеги спрямо ЛГБТИ хора оценките „много разпространено“ са нараснали почти двойно (от 37% на 70%). Особено тревожни са тенденциите по отношение на деянията публично изразяване на омраза и нападение и тормоз, при които общите дялове на оценките „сравнително разпространено“ и „много разпространено“ са нараснали около два пъти (съответно от 53% на 88% и от 38% на 75%), а дяловете на оценките „много разпространено“ - близо четири пъти (съответно от 15% на 55% и от 8% на 31%). По тези въпроси не се наблюдават съществени разлики в мненията на различните ЛГБТИ групи, но мъжете, хората над 35 г., с образование над средното, с по-високи доходи, както и нерелигиозните, дават по-негативни оценки.

По отношение на тормоза срещу ЛГБТИ хора в България липсва пълен консенсус между ЛГБТИ общността и обществото като цяло относно сериозността на ситуацията, но допирни точки все пак съществуват.

Мнения относно тормоза над ЛГБТИ хора

ДОКОЛКО Е СЕРИОЗЕН СПОРЕД ВАС В БЪЛГАРИЯ ПРОБЛЕМЪТ С ТОРМОЗА НА ЛГБТИ ХОРАТА ВЪВ ВСЯКА ОТ СЛЕДНИТЕ СФЕРИ?

База: всички респонденти: ЛГБТИ N=420, общо население N=963

За половината от осемте основни сфери на личния и обществен живот, идентифицирани като най-рискови по отношение на тормоза срещу ЛГБТИ хора, мненията на двете групи респонденти практически не се различават. Това са търсене на жилище, търсене на работа, работното място и висшите училища. Средните оценки за сериозността на проблемите с тормоза в тези сфери варират около 3, което отговаря на оценка „средно сериозни“ по предоставената скала за отговори. Сравнително малка, макар и осезаема е разликата в мненията на респондентите по отношение на тормоза в здравната сфера. Докато средната оценка сред общото население е 2,45 (между „не много сериозен“ и „средно сериозен“), средната оценка на ЛГБТИ респондентите е 2,92 (поскоро „средно сериозен“). Дотук коментираните сфери, обаче, са именно тези, в които сериозността на проблемите с тормоза се възприема като относително най-слаба и от двете групи. Сериозен разнобой в мненията е налице по отношение на тормоза в училище, вкъщи и на обществени места. За тези сфери оценките за двете най-високи степени на сериозност се различават с около 30 процентни пункта, а средните оценки – с около 70 стотни до единица. Най-сериозно подценяван от общото население е тормозът вкъщи (оценен като „средно сериозен“, на фона на оценката „общо взето сериозен“ на ЛГБТИ респондентите).

обща нагласа относно правата

ЧОВЕШКИТЕ ПРАВА ТРЯБВА ДА БЪДАТ ГАРАНТИРАНИ НА ВСЕКИ,
НЕЗАВИСИМО ДАЛИ Е ПРИВЛЕЧЕН ОТ СВОЯ ИЛИ СРЕЩУПОЛОЖНИЯ ПОЛ И
С КАКЪВ ПОЛ СЕ ИДЕНТИФИЦИРА

■ ЛГБТИ респонденти - онлайн анкета

■ общо население - национално проучване

БЪЛГАРСКАТА ДЪРЖАВА ГАРАНТИРА РАВНИ ПРАВА НА ВСЕКИ,
НЕЗАВИСИМО ОТ НЕГОВАТА СЕКСУАЛНА ОРИЕНТАЦИЯ И ПОЛОВА
ПРИНАДЛЕЖНОСТ

База: всички респонденти: ЛГБТИ N=420, общо население N=963

Практически всички ЛГБТИ респонденти (96%) изразяват пълно съгласие с принципа на зачитане на човешките права, независимо от сексуалната ориентация и половата идентичност (СОПИ). Сред общото население съгласните с принципа също преобладават, но със значително по-ниска степен на категоричност – малко над половината (53%) изразяват пълно съгласие, докато една четвърт (26%) се обявяват за „общо взето съгласни“.

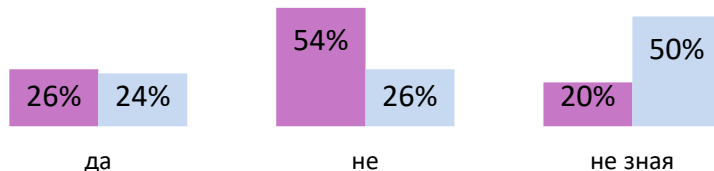
По въпроса относно реалните гаранции на българската държава в защита на този принцип, обаче, ЛГБТИ общността и широката общественост са на диаметрално противоположни позиции. Докато мнозинството от широката общественост е на мнение, че държавата гарантира правата независимо от СОПИ (44% напълно и 27% общо взето съгласни), приблизително същата част от ЛГБТИ общността отхвърля това твърдение (26% общо взето и 42% напълно несъгласни).

Социално-демографските групи с относително по-богат жизнен опит и/или по-високо равнище на информираност, като тези над 25 г., с над средно образование, високи доходи на човек от домакинството, както и хората, заявили едновременно не-хетеро и не-цис идентичност, проявяват чувствително по-висока степен на критичност спрямо ефективността на държавата в защита на техните права.

осведоменост за правна защита

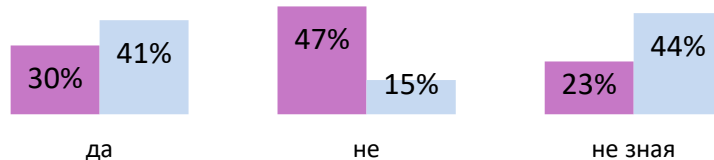
КОНСТИТУЦИЯТА ПРИЗНАВА ЛГБТИ ХОРАТА ЗА РАВНИ С ОСТАНАЛИТЕ,
ТАКА, КАКТО ПРАВИ ЗА ХОРАТА С РАЗЛИЧНА РЕЛИГИЯ, РАСА И ЕТНИЧЕСКА
ПРИНАДЛЕЖНОСТ

■ ЛГБТИ респонденти - онлайн анкета

■ общо население - национално проучване

УБИЙСТВОТО И ПРИЧИНЯВАНЕТО НА ТЕЛЕСНА ПОВРЕДА ПОРАДИ ОМРАЗА
КЪМ ЛГБТИ ХОРА СЕ НАКАЗВА ОТ ЗАКОНА СЪС СЪЩАТА СТРОГОСТ, С КОЯТО
И ПРЕСТЪПЛЕНИЯТА ОТ ОМРАЗА КЪМ ХОРА С РАЗЛИЧНА РЕЛИГИЯ, РАСА
ИЛИ ЕТНИЧЕСКА ПРИНАДЛЕЖНОСТ

База: всички респонденти: ЛГБТИ N=420, общо население N=963

Националното представително проучване регистрира големи дялове от общото население, които не са информирани за липсата на гаранции от страна на държавата за защита на правата на ЛГБТИ хората. Въпреки че вътре в ЛГБТИ общността заявите незнание по тези въпроси са значително по-малко, отколкото сред общото население, те все пак са съществена част. Още по-значителни са и дяловете на тези, според които законът гарантира техните права.

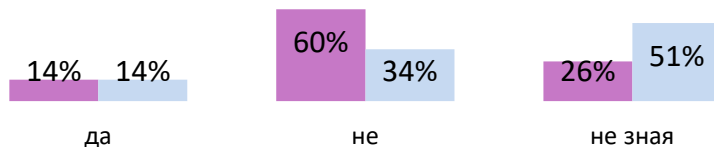
Един от пет ЛГБТИ респонденти не е наясно дали Конституцията на страната реално признава равенството на ЛГБТИ хората, или не. Отговорилите негативно (съответстващо на текстовете в Конституцията) са малко над половината (54%), а отговорилите позитивно са толкова, колкото и сред общото население (26% спрямо 24%).

По отношение на предвижданите наказания за убийство и телесна повреда от омраза към ЛГБТИ хора, отговарят отрицателно под половината от ЛГБТИ респондентите (47%). Значителен дял (30%) заявяват невярното убеждение, че законът гарантира еднакви наказания за всички престъпления от омраза, и още почти една четвърт (23%) не знаят дали това право е на практика гарантирано, или не.

осведоменост за равноправие на партньорствата

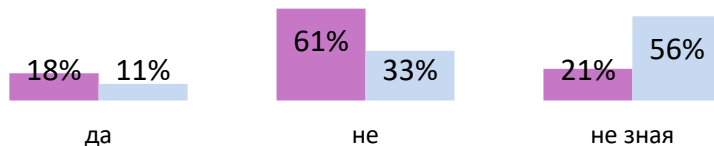
ИМУЩЕСТВЕНИТЕ И НЕИМУЩЕСТВЕНИТЕ ОТНОШЕНИЯ НА ХОРАТА, ЖИВЕЕЩИ ВЪВ ФАКТИЧЕСКО СЪЖИТЕЛСТВО (БЕЗ БРАК), СА РЕГУЛИРАНИ ОТ ЗАКОНА ПО СЪЩИЯ НАЧИН КАТО ОТНОШЕНИЯТА НА СКЛЮЧИЛИТЕ БРАК

■ ЛГБТИ респонденти - онлайн анкета

■ общо население - национално проучване

ИМУЩЕСТВЕНИТЕ И НЕИМУЩЕСТВЕНИТЕ ОТНОШЕНИЯ НА ЕДНОПОЛОВИТЕ ДВОЙКИ, ЖИВЕЕЩИ ВЪВ ФАКТИЧЕСКО СЪЖИТЕЛСТВО, СА УРЕДЕНИ ОТ ЗАКОНА ПО СЪЩИЯ НАЧИН, КАТО ТЕЗИ НА ХЕТЕРОСЕКСУАЛНИТЕ ДВОЙКИ, ЖИВЕЕЩИ ВЪВ ФАКТИЧЕСКО СЪЖИТЕЛСТВО

База: всички респонденти: ЛГБТИ N=420, общо население N=963

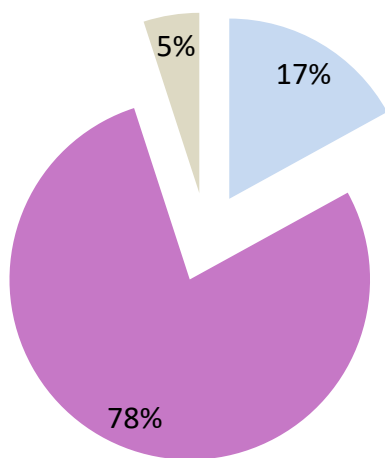
Макар и в малко по-различни мащаби, същите тенденции са налице и при осведомеността относно равноправие на партньорствата.

Повечето ЛГБТИ респонденти (съответно 60% и 61%) са осведомени, че законът не урежда по един и същи начин отношенията на хората, живеещи в брак и без брак, както и на хетеросексуалните и хомосексуалните двойки. В същото време, всеки четвърти ЛГБТИ респондент (26%) не е наясно дали законът регулира по еднакъв или по различен начин отношенията на хората, живеещи в брак и без брак, а всеки пети (21%) – на хомосексуалните и хетеросексуалните двойки. Далите несъответстващи на действителните законови разпоредби отговори са съизмерими като дялове с тези сред общото население (съответно 14% спрямо 14% и 18% спрямо 11%).

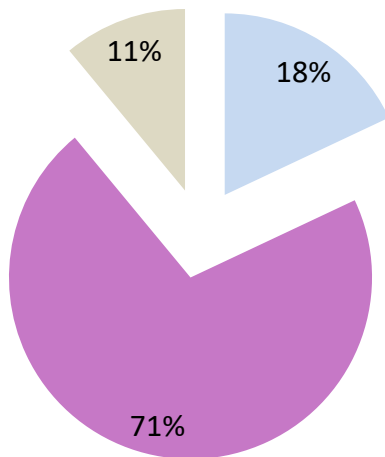
осведоменост за семейни права

ДВОЙКИ ОТ ЕДИН И СЪЩИ ПОЛ
МОГАТ ЛЕГАЛНО ДА СКЛЮЧАТ БРАК
ИЛИ ДА СЕ РЕГИСТРИРАТ КАТО
ПАРТНЬОРИ

ДВОЙКИ ОТ ЕДИН И СЪЩИ
ПОЛ ИМАТ ПРАВО НА
СЪВМЕСТНО РОДИТЕЛСТВО

да не не зная

База: всички респонденти: ЛГБТИ N=420

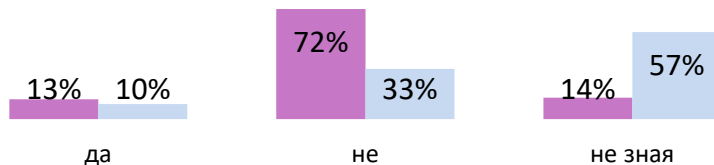
ЛГБТИ респондентите са относително най-информирани относно липсата на гаранции от страна на държавата за защита на техните семейни права, което е косвен критерий за субективната важност на тези права за ЛГБТИ хората в България.

Демонстриралите информираност, че в България еднополовите двойки не могат легално да сключат брак или да се регистрират като партньори, са близо четирима от всеки пет (78%), а осведомените, че тези двойки нямат право на съвместно родителство са 71%. Отново, обаче, дяловете на неинформираните, и особено на погрешно информираните, не могат да се пренебрегнат. Почти един на всеки пет (съответно 17% и 18%) твърди, че тези права са гарантирани в нашата страна, а още съответно 5% и 11% не са осведомени.

осведоменост за права на ТИ хората

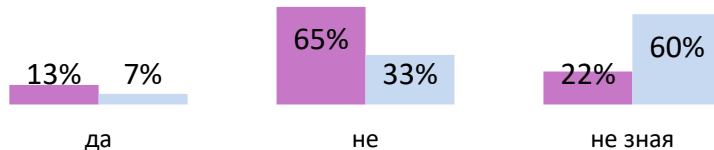
ХОРАТА, КОИТО ФИЗИЧЕСКИ НЕ СА, ИЛИ КОИТО НЕ СЕ ИДЕНТИФИЦИРАТ НИТО КАТО МЪЖ, НИТО КАТО ЖЕНА, ПОЛУЧАВАТ ГРАЖДАНСКИ СТАТУТ, КОИТО НЕ ГИ ПРИНУЖДАВА ДА СЕ ПРИЧИСЛЯТ КЪМ ЕДИН ОТ ДВАТА ПОЛА

■ ЛГБТИ респонденти - онлайн анкета

■ общо население - национално проучване

ХОРАТА, КОИТО СИ СМЕНЯТ ПОЛА, ИМАТ ОБЛЕКЧЕНА И БЕЗПЛАТНА АДМИНИСТРАТИВНА ПРОЦЕДУРА ЗА ПРОМЯНА НА ГРАЖДАНСКИЯ ПОЛ ПО МОДЕЛА НА ОБСЛУЖВАНЕ „НА ЕДНО ГИШЕ“

База: всички респонденти: ЛГБТИ N=420, общо население N=963

Информираността за липсата на гаранции за правата на транс и интерсекс хората също е относително висока на фона на информираността на общото население.

ЛГБТИ респондентите, осведомени за съществуващата хетеронормативна принуда за гражданска регистрация и за липсата на облекчени административни процедури за смяна на пола, са двойно повече в сравнение със съответните дялове сред населението на страната като цяло (съответно 72% спрямо 33% и 65% спрямо 33%). Отново, обаче, погрешно информираниите съставляват приблизително еднакви дялове в двете групи респонденти, а общите дялове на неосведомени и погрешно осведомени сред ЛГБТИ респондентите надхвърлят една четвърт (27%) относно хетеронормативната принуда за регистриране и една трета (35%) относно липсата на облекчени процедури за смяна на пола.

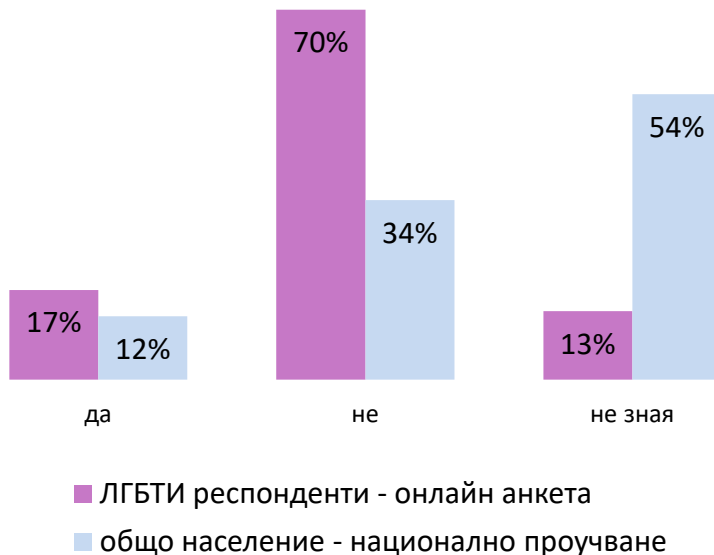
Казаното за правата на транс и интерсекс хората се отнася в същата степен и за правата на ЛГБТИ младежите на специфично здравно, полово и репродуктивно образование в училище.

ЛГБТИ респондентите са два пъти по-често информирани от общото население, че това право не е гарантирано от българската държава (70% спрямо 34%).

осведоменост за образователни права

ЛГБТИ МЛАДЕЖИТЕ ИМАТ ДОСТЪП ДО СПЕЦИФИЧНО ЗА ТЯХ
ЗДРАВНО, ПОЛОВО И РЕПРОДУКТИВНО ОБРАЗОВАНИЕ В
УЧИЛИЩЕ

База: всички респонденти: ЛГБТИ N=420, общо население N=963

Същевременно, дяловете на погрешно осведомените са сходни в двете групи (съответно 17% и 12%), а общият дял на неосведомени и погрешно осведомени сред ЛГБТИ респондентите достига 30%.

Прави впечатление, че осведомеността на хората със средно общо и с над средно образование е значително по-добра от тази на хората с под средно или със средно професионално образование, по отношение на всички видове права.

Също така, равнищата на осведоменост нарастват заедно с възрастта, така че един от основните фактори за сравнително високите равнища на неосведоменост е фактът, че средната възраст на ЛГБТИ респондентите е много по-малка, отколкото на населението като цяло, и най-младите респонденти (съответно с най-малък жизнен опит и познания) съставляват значителен дял.

Налице са, обаче, и други тревожни тенденции, като например значително по-слабата осведоменост на жените спрямо мъжете (с разлики от 11 до 23 процентни пункта) и на хората с ниски спрямо тези с високи доходи (с разлики от 10 до 31 процентни пункта).

непосредствени приоритети

КОИ ТРИ ОТ ТЕЗИ ПРАВА Е НАЙ-ВАЖНО ДА БЪДАТ ГАРАНТИРАНИ В НАЙ-БЛИЗКО БЪДЕЩЕ?

База: всички респонденти: N=420

Участващите в онлайн проучването представители на ЛГБТИ общността в България извеждат на първо място като най-спешен приоритет гарантирането на правото на еднополовите двойки да сключат брак и да се регистрират като партньори.

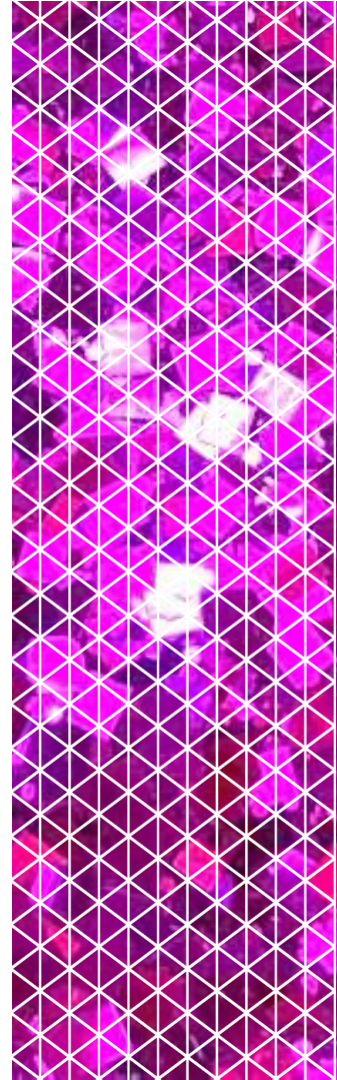
Почти четирима от всеки пет респонденти е посочил това право като едно от трите, които е необходимо да бъдат гарантирани в най-близко бъдеще. Правото на съвместно родителство на тези двойки е изведено на второ място по спешност с оценките на 56% от респондентите.

Половината от респондентите (съответно 50% и 49%) са извели като непосредствени приоритети признаването на равенството на ЛГБТИ хората в Конституцията и изравняване на наказанията за престъпления от хомофобски и трансфобски подбуди с наказанията за останалите престъпления от омраза, което ги подрежда на трето-четвърто място.

Въпреки че различните ЛГБТИ групи, от една страна, и идентифициращите се с различен пол, от друга, подреждат по различни начини местата между второ и четвърто, изброените четири права са неизменно на първите четири места по спешност. Това дава основание да се заключи, че очакванията на общността са категорично свързани с тяхното приоритизиране.

Видимост

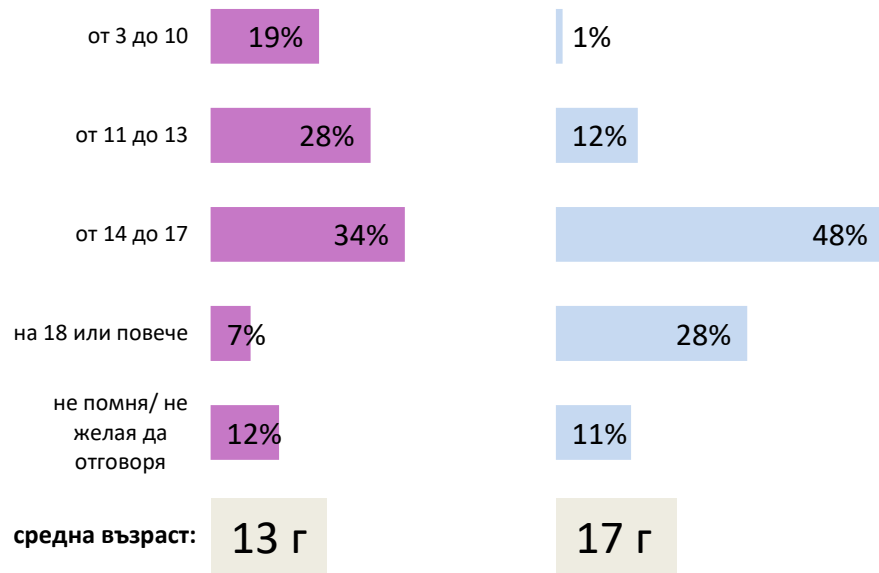

периоди на осъзнаване и споделяне на СОПИ

НА КОЛКО ГОДИНИ Бяхте,
КОГАТО ЗА ПЪРВИ ПЪТ
ОСЪЗНАХТЕ СЕГАШНАТА СИ
ИДЕНТИЧНОСТ?

А НА КОЛКО ГОДИНИ Бяхте,
КОГАТО ЗА ПЪРВИ ПЪТ
СПОДЕЛИХТЕ С НЯКОГО?

База: всички респонденти, N=420

Отговорите на респондентите в онлайн проучването свидетелстват, че огромното мнозинство от ЛГБТИ хората в България осъзнават сексуалната си ориентация и/ или полова идентичност преди навършване на пълнолетие.

Две трети (62%) споделят, че са осъзнали идентичността си в периода на юношеството – между 11 и 17-годишна възраст, а друг немалък дял (19%) твърдят, че това се е случило в още по-ранна възраст. Най-ранната възраст на осъзнаване на СОПИ практически съвпада с началото на осъзнаване на собствената индивидуална личност – около 3-годишна възраст. Малко над една десета от респондентите (12%) твърдят, че не могат да си спомнят или не желаят да отговорят на въпроса, въпреки анонимността на онлайн анкетата, което косвено свидетелства за стигматизиращите нагласи в обществото и съответно – за продължаваща травматичност на процеса на осъзнаване.

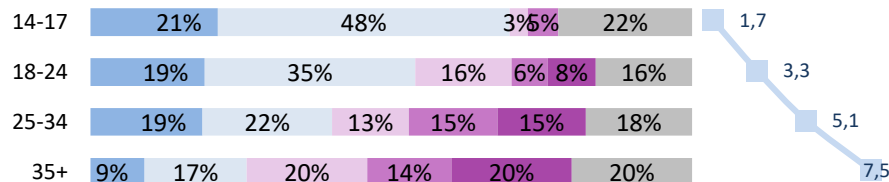
Процесите на „откриване“, обаче, се оказват най-бавни именно за тези, за които осъзнаването е настъпило най-рано. Ако близо половината от респондентите (47%) са осъзнали идентичността си преди да навършат 14 г, едва 13% са успели да направят първата крачка към откриването до тази възраст. Близо половината от респондентите (48%) са предприели тази първа крачка между 14-тата и 17-тата си година, а 28% – след навършване на пълнолетие.

период между осъзнаване и първо споделяне на СОПИ

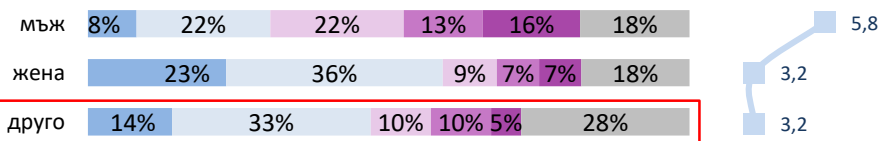

■ под 1 г. ■ от 1 до 3 г. ■ от 4 до 6 г. ■ средно години
■ от 7 до 9 г. ■ 10 и повече г. ■ неотговорил/а

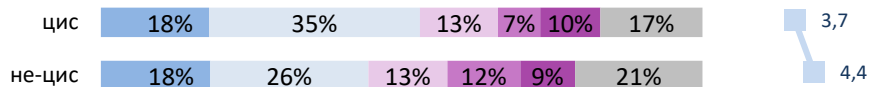
СПОРЕД ВЪЗРАСТТА

СПОРЕД ПОЛА

СПОРЕД ИДЕНТИЧНОСТТА

внимание! малка база (N=15)

База: отговорили и на двата въпроса

средно:
4 г.

Средно за респондентите, съгласили се да споделят тази информация, периодът от осъзнаването на идентичността до първото ѝ споделяне с някой друг е от около 4 години. За различните групи респонденти, обаче, средният период, преживян изцяло „на тъмно“, варира значително.

Най-значителни са разликите спрямо възрастта на респондентите. Ако за най-младите между осъзнаването и първото разкриване минават средно по-малко от две години, за хората в студентска възраст (18-24) те са малко повече от 3; за хората между 25 и 34 години – около 5; и за тези над 35 години – около 7,5. Причините се коренят както в променящата се във времето обществена среда, така и в промените в субективното възприятие на правата и готовността те да се отстояват.

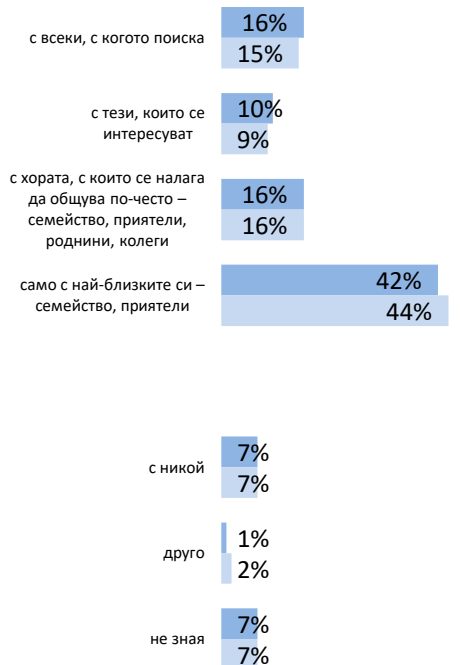
От друга страна, разликите в степента на нетолерантност спрямо различните ЛГБТИ групи намира пряко отражение във времето, което им струва реализирането на правото на видимост. На мъжете от общността първата стъпка към откритостта им отнема почти двойно повече време, отколкото на жените (средно 5,8 спрямо 3,2 г.), а на хората с не-цис идентичност – почти година повече, отколкото на цис респондентите.

откритост в различни социални кръгове

С КОГО ТРЯБВА ДА СПОДЕЛИ ЧОВЕК, КОЙТО:

■ изпитва влечение към същия пол
■ не се чувства от пола, приписан при раждането

База: всички, общо население N=963

С КОГО ДОСЕГА СТЕ СПОДЕЛЯЛИ:

■ цис, не-хетеро ■ не-цис

База: всички, ЛГБТИ респонденти N=420

Споделеното от ЛГБТИ респондентите относно социалните кръгове, в които те са открити, илюстрира наложените от обществото стереотипи за тях. Структурата на техните отговори съвпада в много голяма степен с мненията на общото население относно това, с кого следва да споделя идентичността си ЛГБТИ човек.

В унисон с мненията на общото население, всеки трети нехетеросексуален (33%) и не-цис човек (35%) споделя идентичността си само в сферата на личния живот: със семейство и приятели. Освен това, всеки пети от не-хетеросексуалните (18%) и всеки десети от не-цис хората (12%) стесняват още повече кръговете, в които са открити. Повечето споделят само с близки приятели, или само с приятели от общността, като изключват целите си семейства или определени хора от тях – преди всичко родители.

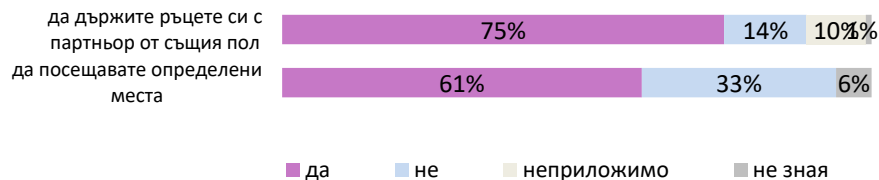
Едва около една четвърт от респондентите (съответно 22% и 26%) успяват да преодолеят наложените от стереотипите бариери и споделят с всеки, с когото поискат, а в допълнение всеки десети (по 10%) споделят с всеки, който се интересува.

Закономерно респондентите над 25 г., живеещи в едночленни и двучленни домакинства, с по-високи доходи и работещи споделят с по-широки кръгове своята идентичност.

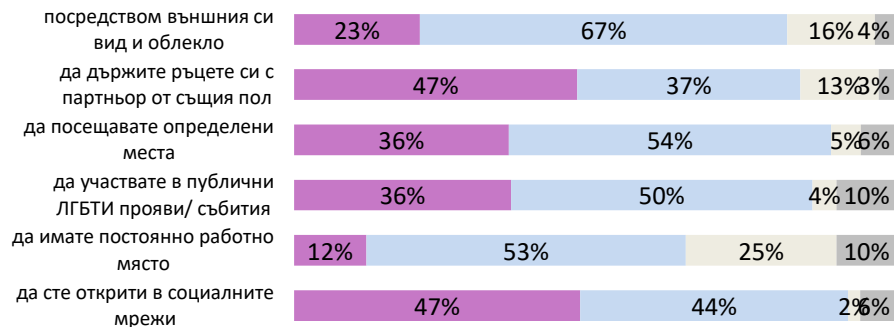
избягване на откритост поради риск от нападение и тормоз [1]

ИЗБЯГВАТЕ ЛИ ДА ИЗРАЗЯВАТЕ ВАШИЯ (ПРЕДПОЧИТАН) ПОЛ / СЕКСУАЛНА
ОРИЕНТАЦИЯ В СЛЕДНИТЕ СИТУАЦИИ, ПОРАДИ СТРАХ ДА НЕ БЪДЕТЕ
НАПАДНАТ/А, ЗАПЛАШВАН/А ИЛИ ТОРМОЗЕН/А? : (FRA, 2012*)

ИЗБЯГВАТЕ ЛИ ДА ИЗРАЗЯВАТЕ ВАШИЯ (ПРЕДПОЧИТАН) ПОЛ / СЕКСУАЛНА
ОРИЕНТАЦИЯ В СЛЕДНИТЕ СИТУАЦИИ, ПОРАДИ СТРАХ ДА НЕ БЪДЕТЕ
НАПАДНАТ/А, ЗАПЛАШВАН/А ИЛИ ТОРМОЗЕН/А? : (BrinkItOn, 2020)

База: всички респонденти: FRA 2012, България, N=1033, BrinkItOn 2020, N=420

*Източник: European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey 2012,

<https://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/survey-fundamental-rights-lesbian-gay-bisexual-and?mdq1=theme&mdq2=974>

Въпреки че отбелязват силни негативни промени по отношение на дискриминацията и тормоза срещу ЛГБТИ хората в България, отговорите на респондентите в онлайн изследването показват позитивни промени в поведението на хората от общността по отношение на тяхната откритост и видимост в обществото.

Според данните Европейското ЛГБТИ проучване през 2012 г. близо две трети (61%) от ЛГБТИ хората в България са избягвали да посещават определени места от страх да не бъдат нападнати, заплашвани или тормозени; докато днес, осем години по-късно, техният дял е почти двойно по-нисък (36%). Също така, през 2012 г. три четвърти от ЛГБТИ хората, или 83% от тези, които към момента са имали еднополов партньор, са избягвали да държат ръцете си на публични места. Днес съответният дял е 47%, или 54% от хората, които имат еднополов партньор.

Въпреки позитивните промени, дяловете на хората, избягващи откритост в определени ситуации остават съществени. Наред с избягване на демонстрирането на привързаност на обществени места, най-масово е избягването на откритост в социалните мрежи (47% от всички, или 48% от тези, за които е приложимо). Над една трета (36% от всички, или съответно 38% от тези, за които е приложимо) избягват да посещават определени места и да участват в публични ЛГБТИ събития. Един от всеки четири (27%) избягва изразяване чрез външен вид и облекло, а един от пет (16%)

избягване на откритост поради риск от нападение и тормоз [2]

КЪДЕ ИЗБЯГВАТЕ ДА БЪДЕТЕ ОТКРОВЕН/А ЗА СВОЯТА СЕКСУАЛНА ОРИЕНТАЦИЯ /ПОЛОВА ИДЕНТИЧНОСТ, ПОРАДИ СТРАХ ДА НЕ БЪДЕТЕ НАПАДНАТ/А, ЗАПЛАШВАН/А ИЛИ ТОРМОЗЕН/А ОТ ДРУГИТЕ: (FRA, 2012*)

КЪДЕ ИЗБЯГВАТЕ ДА БЪДЕТЕ ОТКРОВЕН/А ЗА СВОЯТА СЕКСУАЛНА ОРИЕНТАЦИЯ /ПОЛОВА ИДЕНТИЧНОСТ, ПОРАДИ СТРАХ ДА НЕ БЪДЕТЕ НАПАДНАТ/А, ЗАПЛАШВАН/А ИЛИ ТОРМОЗЕН/А ОТ ДРУГИТЕ: (BrinkItOn, 2020)

– да има постоянна работа.

Като цяло позитивни са и промените, които се наблюдават в избягването на откритост на определени места. Най-много са намалели дяловете на избягващите откритост на места, на които е сравнително лесно да се поддържа физическа дистанция, като открити пространства паркове (от 74% на 31%), улици, площи, паркинги (от 81% на 42%); както и на обществени места, предполагащи анонимност, като заведения (от 68% на 38%), обществени помещения и сгради (от 66% на 39%), спортни и фитнес клубове (от 57% на 34%). Макар и относително по-малко, намаляват и избягващите откритост в обществения транспорт (от 76% на 50%) и на работното място (от 61% на 46% от работещите).

Ако преди осем години, обаче, един от трима респонденти (34%) е избягвал да бъде открит в собствения си дом, днес това признават близо половината (49%). Сред респондентите в училищна възраст, които най-вероятно живеят с родители, този дял достига три четвърти (74%), докато сред хората над 35-годишна възраст и най-вероятно живеещи самостоятелно той е 19%. Също така, 62% от респондентите в училищна възраст избягват откритост в училище, докато преди осем години те са били 46%.

Също така, близо половината избягват откритост пред служители на гише и служители на реда (44% и 49%), а една трета – при лекар и в банка (съответно 37% и 34%).

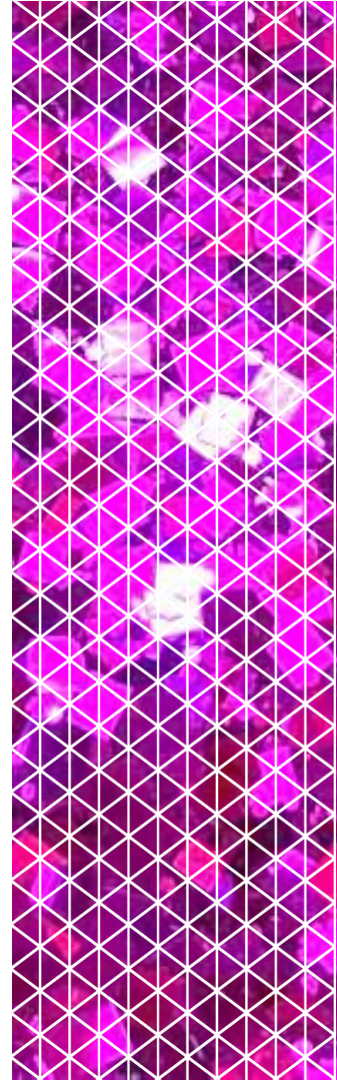
База: всички респонденти: FRA 2012, България, N=1033, BrinkItOn 2020, N=420

*Източник: European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey 2012,

<https://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/survey-fundamental-rights-lesbian-gay-bisexual-and?mdq1=theme&mdq2=974>

Личен опит

отношение на личното обкръжение [1]

КАКВО ЩЕ ПОЧУВСТВАТЕ, АКО:

База: всички, общо население, N=963

КАК БИХТЕ ОПРЕДЕЛИЛИ
ОТНОШЕНИЕТО НА ПОВЕЧЕТО ВИ
СЪСЕДИ КЪМ ВАС КАТО ЛГБТИ
ЧОВЕК?

База: всички, ЛГБТИ респонденти, N=420

Според националното представително проучване по проекта BrinkItOn, 54% от българите заявяват неутрално отношение към евентуални ЛГБ съсед, а 46% - към ТИ съсед; съответно 8% и 11% - любопитство; съответно 19% и 23% - обкръване или смущение; и още съответно 29% и 25% - негативни емоции като съжаление, възмущение, срам или страх.

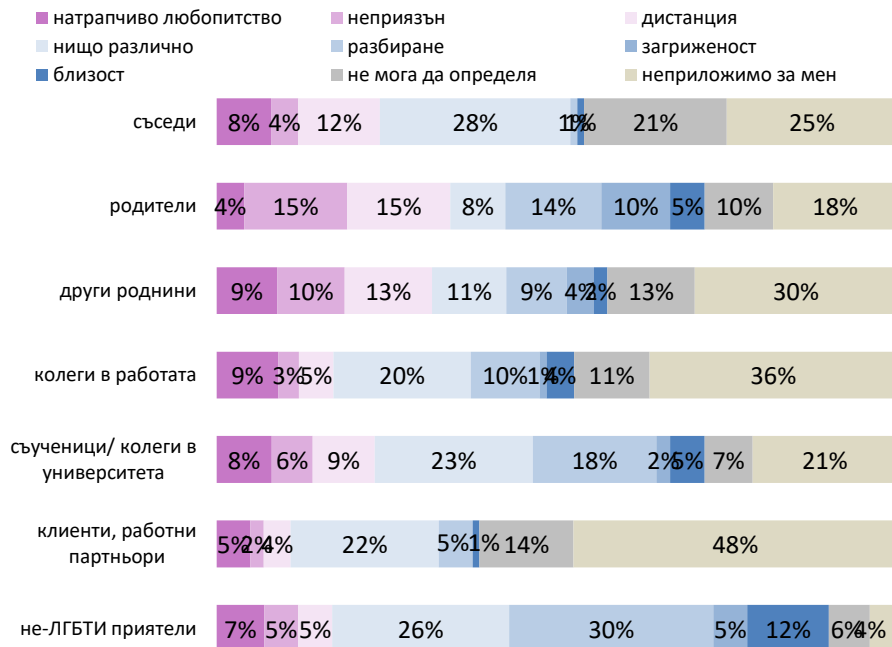
„Обратната връзка“ от страна на самите ЛГБТИ респонденти е противоречива. На първо място, съществува известен паралел между твърденията на едната и другата страна: дяловете на общото население, което признава, че би изпитвало „любопитство“, напълно съвпадат с тези на ЛГБТИ хората, изпитващи „натрапчиво любопитство“. Също така, и при едната, и при другата страна дяловете на заявите/ усетилите неутрално отношение са най-големи. При общото население, обаче, те са почти двойно по-големи от тези, заявени от самите ЛГБТИ хора. За сметка на това, сред ЛГБТИ хората са много големи дяловете на отговорите с „неприложимо за мен“ и „не зная“, които свидетелстват за въздържане от общуване или въздържане от откритост поради страх от негативно отношение или отхвърляне.

Но ако липсата на откритост и липсата на общуване със съседите не е само присъщо за ЛГБТИ хората, а е характерно също за много хора, живеещи в по-големите населени места, то определено бъдат тревога съществените дялове ЛГБТИ респонденти, заявили,

отношение на личното обкръжение [2]

КАК БИХТЕ ОПРЕДЕЛИЛИ ОТНОШЕНИЕТО НА ПОВЕЧЕТО ХОРА ОТ СЛЕДНИТЕ ГРУПИ, КОИТО НАЙ-ЧЕСТО СРЕЩАТЕ В ЕЖЕДНЕВИЕТО СИ, КЪМ ВАС КАТО ЛГБТИ ЧОВЕК?

База: всички респонденти, N=420

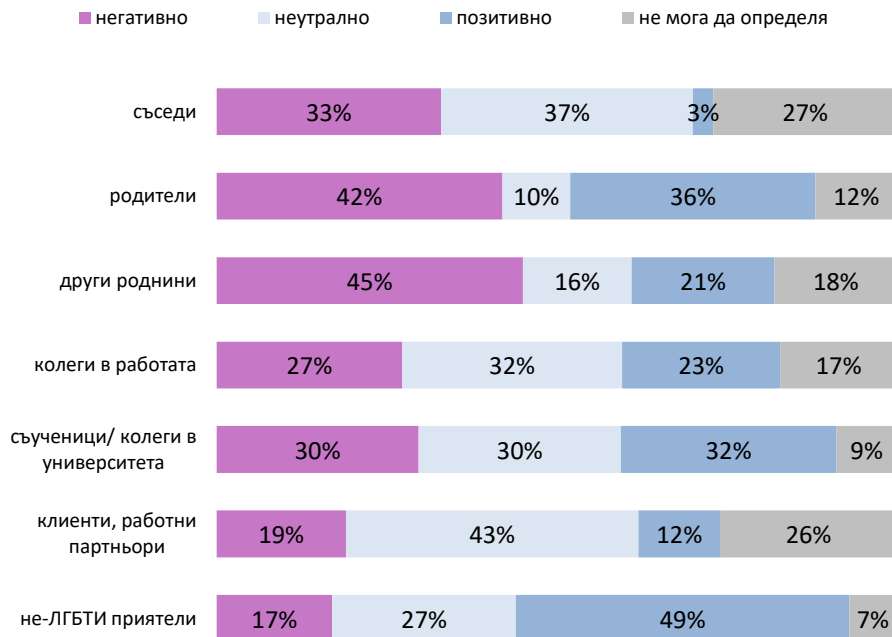
че „не знаят“ или е „неприложимо“ за тях отношението на родителите им (общо 28%) и на останалите им роднини (общо 43%). Споделилите, че усещат позитивно или неутрално отношение на родителите си към себе си като към ЛГБТИ хора – липса на разлика в отношението, разбиране, загриженост или близост, превишават почти незначително усещащите негативно отношение – натрапчиво любопитство, неприязън или дистанция (38% спрямо 34%). По отношение на останалите роднини съотношението е даже обратното: докато около една трета (32%) оценяват отношението към тях като негативно, като неутрално или позитивно го оценяват около една четвърт (26%). Не-хетеросексуалните цис хора по-рядко са открити пред родителите си и пред по-широкия семеен кръг в сравнение с хората с не-цис идентичност, тъй като по-често дават отговор „неприложимо за мен“: съответно 21% и 34%, в сравнение с 13% и 22% при хората с не-цис идентичност. Тези от тях, обаче, които са открити и поддържат някакви отношения, сравнително по-рядко са обект на негативно отношение (25%, спрямо 43% от хората с не-цис идентичност).

На практика, семейният кръг, който в България се възприема като най-близкия за всеки човек, се оказва този, в който отношението към ЛГБТИ хората е най-неблагоприятно. Този извод изпъква ясно при анализ на отговорите на тези респонденти, които смятат за приложимо за себе си (имат и поддържат отношения с) дадено

отношение на личното обкръжение [3]

КАК БИХТЕ ОПРЕДЕЛИЛИ ОТНОШЕНИЕТО НА ПОВЕЧЕТО
ХОРА ОТ СЛЕДНИТЕ ГРУПИ, КОИТО НАЙ-ЧЕСТО СРЕЩАТЕ В
ЕЖЕДНЕВИЕТО СИ, КЪМ ВАС КАТО ЛГБТИ ЧОВЕК?

База: всички, без отговорилите „неприложимо за мен“

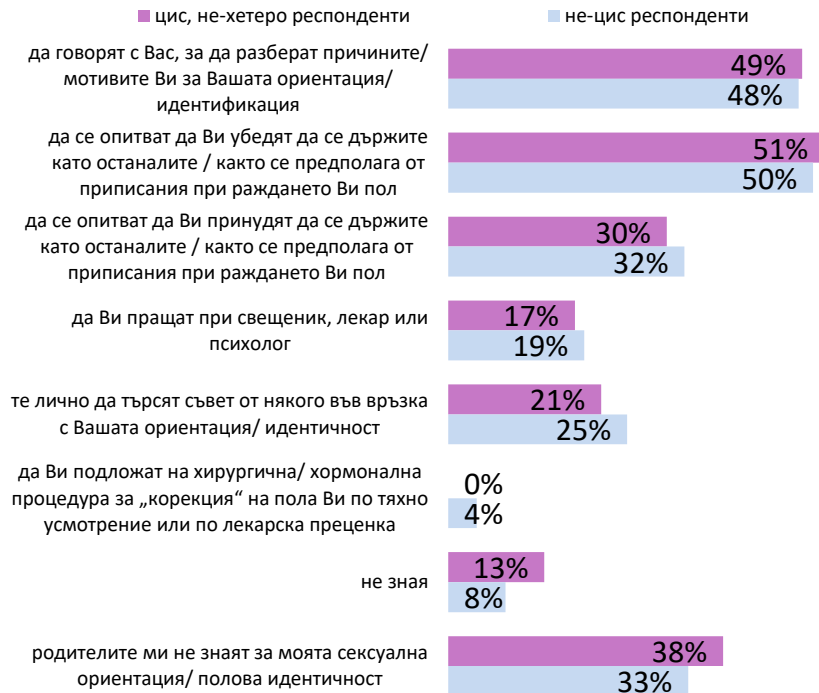
социално обкръжение. Най-неблагоприятно е съотношението между неутрално и позитивно отношение, от една страна, и негативно, от друга, в роднинския кръг (37% спрямо 45%), следвано от отношението на родителите (46% спрямо 42%). ЛГБТИ хората изпитват най-негативно отношение от страна на родителите си, когато имат най-голяма нужда от тяхната подкрепа. Близко половината младежи между 14 и 17 г. (45%) споделят негативно отношение, което една четвърт (26%) определят като „неприязн“, докато неутрално или позитивно отношение споделят 29%. Същевременно, при хората между 25 и 34 г. съотношението е точно обратното, а при тези над 35 г. – още по-благоприятно. Или с други думи, промяната в нагласата на родителите може да отнеме десетилетие или повече от живота на децата им.

Извън самата ЛГБТИ общност, относително най-благоприятна според респондентите е средата им от не-ЛГБТИ приятели, в която чувстващите неутрално или положително отношение надвишават четири и половина пъти чувстващите негативно отношение (76% спрямо 17%). Следват средата от клиенти и работни партньори, в която изпитващите неутрално или позитивно отношение ЛГБТИ хора са почти три пъти повече от изпитващите негативно отношение (55% спрямо 19%), и обкръженията на колеги и съученици/състуденти, в които съответните съотношения са приблизително 2:1 (62% спрямо 30% и 55% спрямо 27%).

„корекционни“ действия на родителите

СЛУЧВАЛО ЛИ СЕ Е ВАШИТЕ РОДИТЕЛИ/ ПРИЕМНИ РОДИТЕЛИ/
ОСИНОВИТЕЛИ ДА НАПРАВЯТ НЯКОЕ ОТ СЛЕДНИТЕ НЕЩА, СЛЕД КАТО СА
НАУЧИЛИ ЗА ВАШАТА СЕКСУАЛНА ОРИЕНТАЦИЯ/ ПОЛОВА ИДЕНТИЧНОСТ:

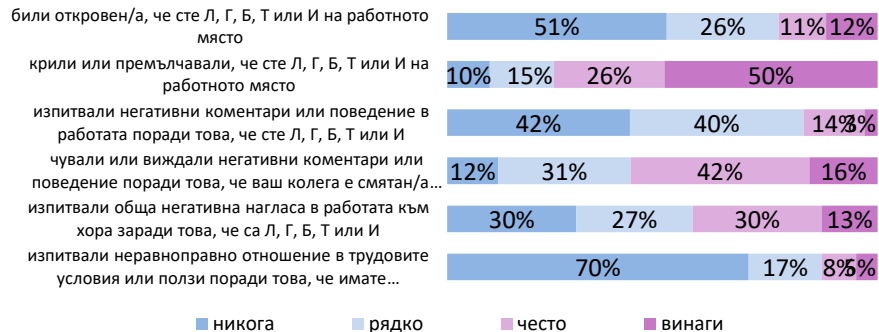
База: всички респонденти, N=420

По въпроса за родителските стратегии при разкриване на ориентацията/ идентичността на ЛГБТИ дете, също е налице известен паралел между сведенията на общото население, от една страна, и на ЛГБТИ респондентите, от друга. Около половината от респондентите в националното представително изследване (52%) твърдяха, че биха разговаряли с детето си, за да разберат причините, ако то се държи или облича типично за противоположния пол. Подобни са и дяловете на ЛГБТИ респондентите, които споделят, че родителите им са провеждали подобни разговори с тях (49% от не-хетеро, цис респондентите и 48% от не-цис респондентите). Също така, съответно 21% и 25% споделят, че родителите им лично са търсили съвет от други хора, при съответно заявено като евентуално поведение от 18% от общото население. Сходни са и дяловете на случаите, при които ЛГБТИ дете се изпраща при свещеник, лекар или психолог – съответно при 17% и 19% от двете групи ЛГБТИ респонденти това се е случило на практика, докато 16% от общото население заявява подобни евентуални намерения. Съществени несъответствия се наблюдават, обаче, в две от най-разпространените родителски стратегии: опит да се „убеди“, или опит да се застави детето да се „откаже“ от своята ориентация/ идентичност, като дяловете, които ЛГБТИ респондентите споделят като действителен опит, надхвърлят двойно заявяваните от общото население намерения.

опит с дискриминация на работното място

ПО ВРЕМЕ НА ВАШАТА ЗАЕТОСТ ПРЕЗ ПОСЛЕДНИТЕ 5 ГОДИНИ, ДАЛИ СТЕ:
(FRA, 2012*)

ПО ВРЕМЕ НА ВАШАТА ЗАЕТОСТ ПРЕЗ ПОСЛЕДНИТЕ 5 ГОДИНИ, ДАЛИ СТЕ:
(BrinkItOn, 2020)

База: имали платена работа в последните 5 години, определящи се като Л, Г, Б, Т или И

*Източник: European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey 2012,

<https://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/survey-fundamental-rights-lesbian-gay-bisexual-and?mdq1=theme&mdq2=974>

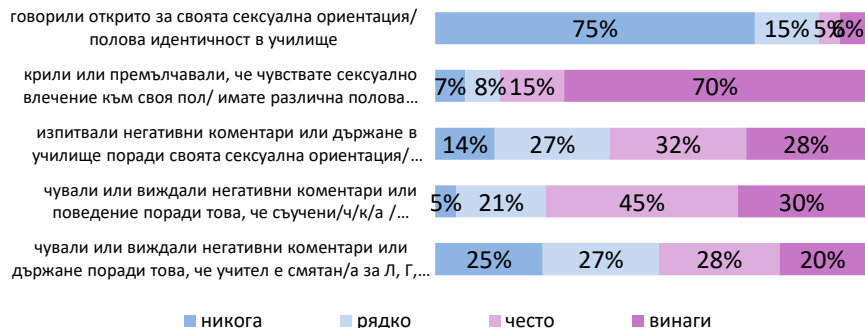
В сравнение с преди 8 години, отношението към ЛГБТИ хората на работното място отбелязва известна тенденция към подобрение. Според Европейското ЛГБТ изследване от 2012 г, общо 58% от респондентите тогава често или винаги са били свидетели на негативни коментари спрямо колега, а 43% често или винаги са изпитвали обща негативна нагласа към някой в работата поради това, че е или е смятан за Л, Г, Б, Т или И. Днес, съответните дялове са намалели с около една четвърт – на 39% и 33%. Вероятно това е окуражило част от респондентите към по-голяма степен на откритост, така че към днешна дата 40% от ЛГБТИ хората в България често или винаги са открити на работното си място, а 57% често или винаги са крили или премълчавали своята СОПИ, в сравнение съответно с 23% и 76% спрямо 2012 г. Също така, онези, които дори и само веднъж са изпитвали лично неравноправно отношение в трудовите условия или ползи са намалели с една трета (21% днес спрямо 30% през 2012 г).

Все пак, сегашните равнища остават тревожно високи. Няма съществена промяна и в дела на лично изпитвалите негативни коментари (51% спрямо 58% преди 8 г). Тези респонденти, обаче, които често или винаги са били открити, два пъти по-рядко от средното са били свидетели на негативни нагласи и коментари и са изпитвали лично неравноправно третиране, в сравнение със средното за ЛГБТИ респондентите (съответно 27%, 18% и 11%).

опит с дискриминация в училище

ДОКАТО БЯХТЕ УЧЕНИК/УЧЕНИЧКА ПРЕДИ ДА НАВЪРШИТЕ 18-ГОДИШНА
ВЪЗРАСТ, ДАЛИ СТЕ... (FRA, 2012*)

ДОКАТО БЯХТЕ УЧЕНИК/УЧЕНИЧКА ПРЕДИ ДА НАВЪРШИТЕ 18-ГОДИШНА
ВЪЗРАСТ, ДАЛИ СТЕ... (BrinkitOn, 2020)

База: определящи се като Л, Г, Б, Т или И от училищна възраст

*Източник: European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey 2012,

<https://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/survey-fundamental-rights-lesbian-gay-bisexual-and?mdq1=theme&mdq2=974>

Дискриминацията срещу ЛГБТИ хората в училище остава по-сериозен проблем в сравнение с дискриминацията на работното място, въпреки някои сходни признаци на подобрение. Респондентите, които често или винаги са били свидетели на негативни коментари или поведение спрямо смятан/а за ЛГБТИ съученик/ съученичка съставляват почти един и същи преобладаващ дял преди 8 г и днес: съответно 75% и 71%. Свидетелите на подобни, чести или постоянни, коментари или поведение спрямо учител, намаляват малко по-съществено – от 48% на 38%; а лично изпиталите ги, дори и само веднъж – от 86% на 70%. Съответно, съотношението между често и винаги откритите и често и винаги крилите СОПИ в училище се променя от 10% към 85% през 2012 г. до 17% към 75% днес; но макар и видима, тази промяна не се отразява така съществено на климата в училище, както аналогичните промени на работното място.

Подобно на ситуацията на работното място, респондентите, които често или винаги са били открити в училище, сравнително по-рядко от другите са ставали свидетели на системни негативни коментари или поведение спрямо съученици и спрямо учители (съответно 56% и 26%). Мъжете по-често са били преки жертви на дискриминация в сравнение с жените (86% спрямо 65%), както и не-цис респондентите спрямо цис не-хетеросексуалните (77% спрямо 70%).

опит с дискриминация в различни обществени сфери

СЛУЧВАЛО ЛИ ВИ СЕ Е НА ВАС ЛИЧНО ДА БЪДЕТЕ
ОБЕКТ НА НЕТОЛЕРАНТНО ОТНОШЕНИЕ ИЛИ
ПОВЕДЕНИЕ В БЪЛГАРИЯ В НЯКОЯ ОТ ТЕЗИ
СИТУАЦИИ? (FRA, 2012*)

СЛУЧВАЛО ЛИ ВИ СЕ Е НА ВАС ЛИЧНО ДА
БЪДЕТЕ ОБЕКТ НА НЕТОЛЕРАНТНО
ОТНОШЕНИЕ ИЛИ ПОВЕДЕНИЕ В БЪЛГАРИЯ В
НЯКОЯ ОТ ТЕЗИ СИТУАЦИИ? (BrinkitOn, 2020)

По-нататъшните сведения на респондентите потвърждават извода, че в сферата на работните отношения в страната настъпва подобрение по отношение на толерантността към ЛГБТИ хората, докато сферата на образованието се очертава като най-проблематична. Делът на респондентите, които са били обект на нетолерантно отношение при постъпване на нова работа е намалял двойно от 23% през 2012 г. до 11% понастоящем, а този при търсене на работа – от 17% на 11%. В същото време, вече всеки трети ЛГБТИ човек, контактувал със служители в училище или в университет, се е сблъскал с подобно отношение, на фона на всеки четвърти преди 8 години. Така, образователната сфера в България се превръща в най-рискова от гледна точка на дискриминация срещу ЛГБТИ хората със значителна разлика спрямо останалите.

Известна позитивна промяна е настъпила в отношението към ЛГБТИ хората в качеството им на клиенти в кафенета, барове, ресторанти и нощни клубове, където делът на пострадалите от нетолерантно отношение е намалял от 30% на 20%. Все пак, това остава втората най-рискова сфера за ЛГБТИ хората в страната.

В останалите сфери дяловете на станалите обект на дискриминация варират около една десета от преживявалите съответните ситуации, а промените не са статистически значими. Все пак, заслужават внимание жилищната сфера и сферата на социалните услуги, където се наблюдава известно влошаване.

База: някога преживявали съответните ситуации

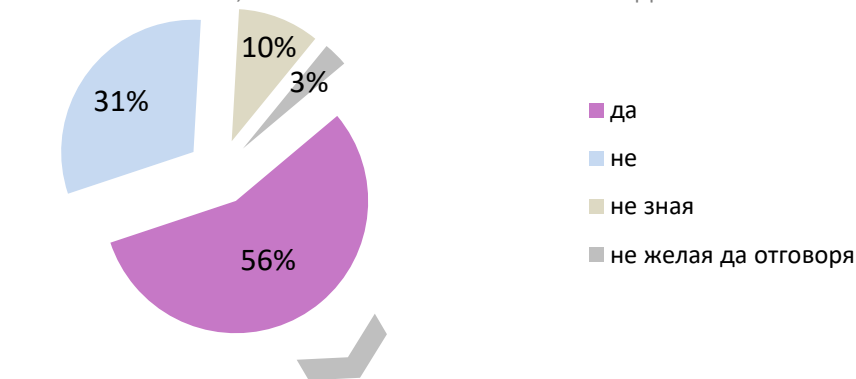
*Източник: European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey 2012,

<https://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/survey-fundamental-rights-lesbian-gay-bisexual-and?mdq1=theme&mdq2=974>

проблеми с психическото здраве

В ПОСЛЕДНИТЕ 5 ГОДИНИ СБЛЪСКВАЛИ ЛИ СТЕ СЕ С ПРОБЛЕМИ, СВЪРЗАНИ С ПСИХИЧЕСКОТО ВИ ЗДРАВЕ?

АКО ДА, С КОИ ОТ СЛЕДНИТЕ ИМАТЕ ОПИТ?

База: всички респонденти, N=420

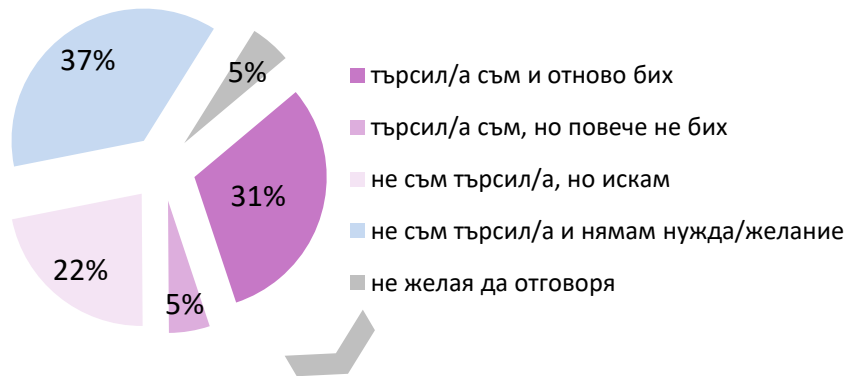
Мнозинството ЛГБТИ респонденти споделят, че в последните 5 години са се сблъскали с проблеми, свързани с психическото им здраве. Над половината от тях (56%) пряко признават този факт, а липсата на категоричен отговор от още 13% дава основание да се предполага, че действителният дял е по-висок. Хората с не-цис идентичност са засегнати от проблеми с психическото си здраве в по-голяма степен, отколкото цис не-хетеросексуалните (64% спрямо 51%). Същата закономерност, макар и не толкова ясно изразена, се наблюдава при хората до 34-годишна възраст спрямо тези над 35, при жените спрямо мъжете и при учащите спрямо тези, които учат и работят, или само работят.

Почти всеки втори (по 46%) споделя, че се е сблъскал с депресия и с тревожност. Обезпокоителни са и същественият дялове от респондентите, които са се сблъскали с панически атаки (28%) и със суицидни мисли или опити (24%). Почти един от шест (15%) е страдал от хранителни разстройства (като напр. анорексия, булимия...), а всеки десети (по 11%) – от посттравматичен стрес или дисфория/ дисморфия. Всички състояния с изключение на посттравматичния стрес са по-чести при не-цис хората, в сравнение с цис не-хетеросексуалните, като разликите са по-съществени по отношение на депресиите, паническите атаки, хранителните разстройства, дисфорията и дисморфията. Аналогична зависимост е налице за хората с доход под 1000 лв. на човек от домакинството

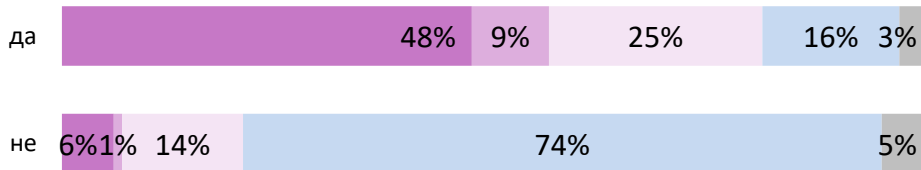
търсене на професионална психологическа помощ

ТЪРСИЛИ ЛИ СТЕ ИЛИ СМЯТАТЕ ЛИ ЗА В БЪДЕЩЕ ДА ПОТЪРСИТЕ ПРОФЕСИОНАЛНА ПСИХОЛОГИЧЕСКА ПОМОЩ?

ТЪРСЕНЕ НА ПСИХОЛОГИЧЕСКА ПОМОЩ СПОРЕД НАЛИЧИЕТО НА ПРОБЛЕМИ С ПСИХИЧНОТО ЗДРАВЕ

База: всички респонденти, N=420

спрямо тези с доход над 1000 лв., като най-съществената разлика е по отношение на суицидните мисли и опити.

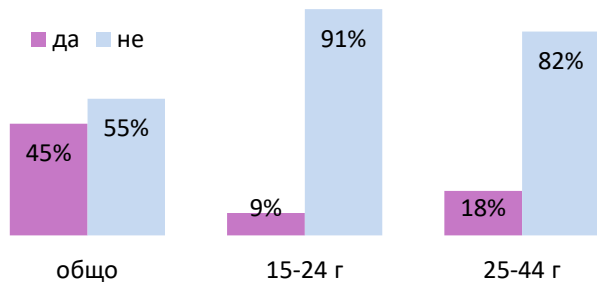
Всеки трети ЛГБТИ респондент (36%) споделя, че е търсил професионална психологическа помощ, а интерес към подобна помощ в бъдеще проявява всеки втори (53%). Значителен дял от преживелите проблеми с психичното си здраве респонденти (41%) са се справяли с тях без помощта на професионален психолог, а една четвърт (25%) заявяват, че не биха потърсили в бъдеще. Това означава, че за една съществена част професионалната помощ е или недостъпна, или недостатъчно ефективна. Същевременно, всеки пети респондент, който отрича да е имал проблеми с психичното здраве в последните 5 години проявява интерес към бъдещо ползване на професионална помощ – косвен индикатор за сериозността на психологическото бреме, с което тези хора се сблъскват.

Очаквано, по-дългият натрупан жизнен опит е свързан както с по-богат опит с ползване на психологическа помощ, така и с по-голям интерес към бъдещото ѝ ползване: с възрастта дяловете на респондентите, ползвали и проявили интерес, нарастват, с разлики между най-младата и най-зрялата възрастова група съответно от 22 и 17 процентни пункта. Разлики от около 10 процентни пункта се забелязват и при не-цис респондентите спрямо цис не-хетеросексуалните, както и при живеещите в малки домакинства.

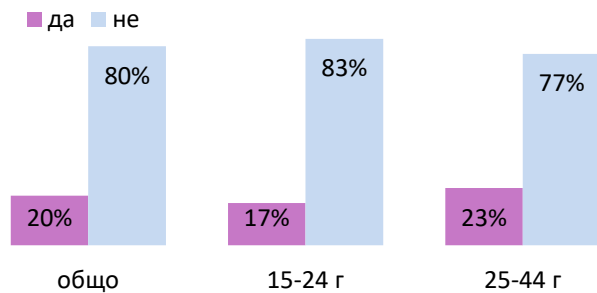
наличие на хронични заболявания

ИМАТЕ ЛИ ПРОДЪЛЖИТЕЛНО (ХРОНИЧНО) ЗАБОЛЯВАНЕ ИЛИ ЗДРАВЕН ПРОБЛЕМ? (ЗАБОЛЯВАНЕ ИЛИ ЗДРАВЕН ПРОБЛЕМ, КОЙТО ПРОДЪЛЖАВА ИЛИ СЕ ОЧАКВА ДА ПРОДЪЛЖИ 6 МЕСЕЦА ИЛИ ПОВЕЧЕ) (НСИ, 2014*)

СТРАДАТЕ ЛИ ОТ ХРОНИЧНИ ЗАБОЛЯВАНИЯ? (BrinklItOn, 2020)

База: отговорили на въпроса с „да“ или „не“

*Източник: Европейско здравно интервю, втора вълна, 2014,

<https://www.nsi.bg/bg/content/13658/%D0%B2%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B0-%D0%B2%D1%8A%D0%BB%D0%BD%D0%B0-%E2%80%932014-%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%B0>

Според данните от Европейското здравно интервю, проведено от НСИ през 2014 г., 45% от българите на възраст 15 или повече години страдат от хронични заболявания. Аналогичният среден дял за ЛГБТИ респондентите, участвали в онлайн проучването през 2020 г. е двойно по-нисък: 20%. При интерпретацията на тези данни, обаче, следва да се има предвид, че средната възраст на ЛГБТИ респондентите е около 25 г., докато средната възраст на населението в страната надхвърля 42 г.

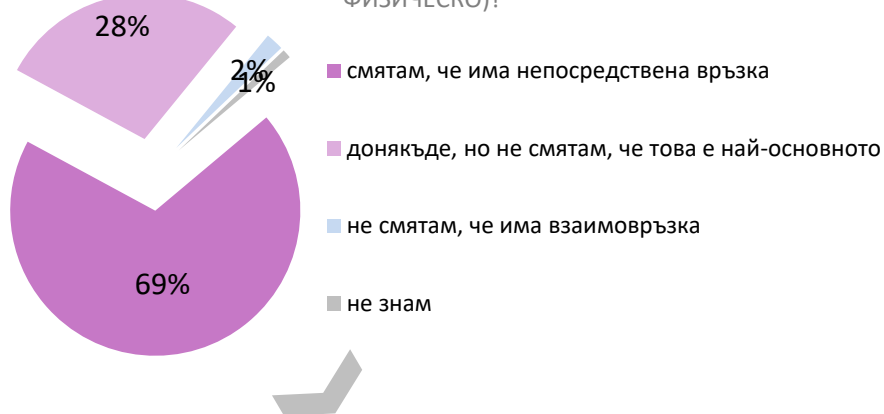
При анализа по възрастови групи се забелязва, че наличието на хронични заболявания при ЛГБТИ респондентите е с по-високи стойности от измерените средни за страната: 17% сред ЛГБТИ респондентите на възраст 15-24 и 23% сред тези на възраст 25-44, при съответни дялове за общото население 9% и 18%. Несъвпаденията в методологиите, периодите на проучване и обемите на извадките, обаче, не позволяват да се установи статистическата значимост на тези разлики.

Близо две трети от ЛГБТИ респондентите (61%) са споделили поне един от двата типа проблеми (с психичното здраве, с хронично заболяване или и двете); а само една четвърт (26%) са категорични, че за тях не се отнася нито един от двата проблема.

отражение на проблемите на ЛГБТИ хората върху здравето

СМЯТАТЕ ЛИ, ЧЕ ПРОБЛЕМИТЕ, С КОИТО ЕЖЕДНЕВНО СЕ СБЛЪСКВАТ ЛГБТИ ХОРАТА, МОГАТ ДА ИМАТ СВОИТЕ ОТРАЖЕНИЯ ВЪРХУ ЗДРАВЕТО НА ЧОВЕК (ПСИХИЧЕСКО И ФИЗИЧЕСКО)?

изпитвали здравни проблеми

75% 23%

не изпитвали здравни проблеми

56% 37%

База: всички респонденти, N=420

Близо седем от десет ЛГБТИ респонденти (69%) са категорични, че ежедневните проблеми, с които те се сблъскват, са основен фактор за влошеното психическо и физическо здраве; а още 28% признават подобна взаимосвързка, без да я смятат за основен фактор. Сред онези респонденти, обаче, страдали от проблеми с психичното здраве и/или хронични заболявания, степента на категоричност е значително по-голяма, отколкото сред неизпитвалите проблеми: три четвърти (75%) от тях признават проблемите на ЛГБТИ хората за основен фактор, в сравнение с малко над половината (56%) от непострадалите респонденти.

Респондентите под 25-годишна възраст, мъжете, тези, които учат, но не работят, както и живеещите в домакинства с 4 или повече души, по-често от останалите виждат силна взаимосвързка между проблемите със здравето и ежедневните проблеми на ЛГБТИ хората – вероятно защото по една или друга причина изпитват по-силно тези проблеми, поради относително по-неблагоприятно отношение или относително по-слаба социална подкрепа.

фактори за влошено психическо и физическо здраве

АКО МОЖЕТЕ, ПОСОЧЕТЕ ОСНОВНИТЕ ФАКТОРИ, КОИТО СПОРЕД ВАС
ОКАЗВАТ ВЛИЯНИЕ НА ВАШЕТО ЗДРАВЕ (ПСИХИЧЕСКО И ФИЗИЧЕСКО)

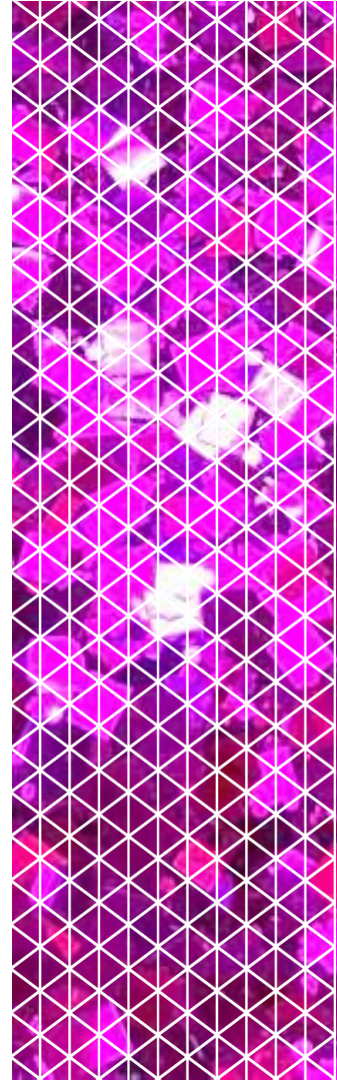
База: всички респонденти, N=420

Цялостната негативна нагласа и неприемане на ЛГБТИ хората в българското общество, според тях, е най-същественият фактор, способен да се отрази негативно върху психическото и физическото им здраве. Седем от десет респонденти (71%) са оценили този фактор като основен. Изключително висока степен на консенсус е налице и по отношение на неприемането в собственото семейство – посочено от близо две трети (62%). Тези два фактора не само се възприемат като най-съществени, но и са взаимно свързани. Съответно 40% и 38% от ЛГБТИ хората обръщат внимание на липсата на приятелски кръг и неприемане в училище или в университет, а най-малко (27%) са посочили като съществен фактор за здравословното състояние неприемането в работната среда.

Групите, които са засегнати в по-голяма степен от влиянието на съответния фактор, са и тези, които му придават по-голямо значение. Мъжете и не-цис хората поставят относително по-голям акцент върху цялостната негативна нагласа на обществото; учащите и хората под 25 г. – на неприемането в учебната и приятелската среда; жените, хората под 25 г., живеещите с ниски доходи и живеещите в домакинства от поне двама души – на неприемането в семейна среда; хората между 25 и 34 г. – на неприемането в работната среда.

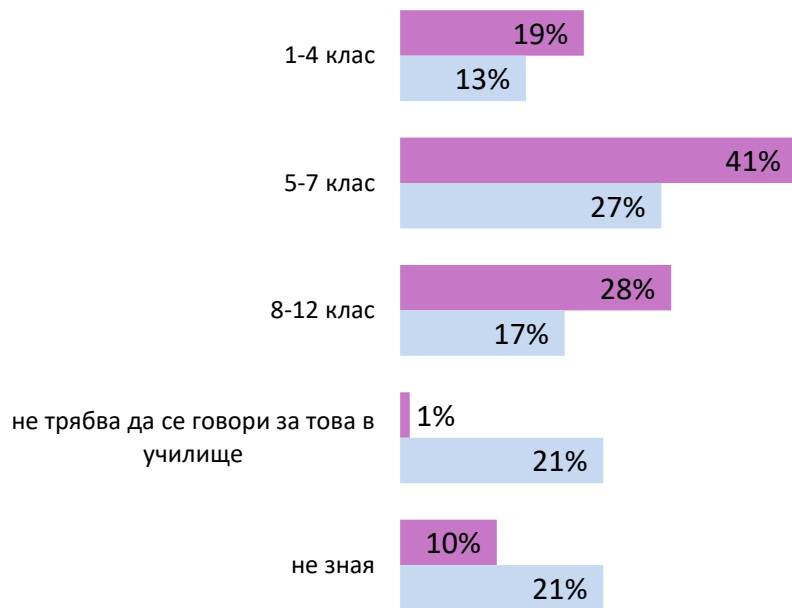
Политики и мерки

нагласи към включване на ЛГБТИ теми в училище

- ЛГБТИ респонденти - онлайн анкета
- общо население - национално проучване

База: всички респонденти: ЛГБТИ N=420, общо население N=963

Въпреки че достъпът на ЛГБТИ младежи до специфично здравно и репродуктивно образование в училищата не е сред непосредствените приоритети на ЛГБТИ общността в България, които трябва да се гарантират в най-близко бъдеще, той остава един от важните въпроси, свързани с правата на ЛГБТИ хората, особено на фона на данните за разпространението на дискриминацията в учебна среда.

За разлика от представителите на общото население, всеки пети от които (21%) отхвърля това право, ЛГБТИ респондентите са на практика единодушни по отношение на необходимостта от неговото прилагане. Също така, онези от тях, които не могат да преценят в кой клас / на каква възраст е подходящо да се включи това образование в училище, са два пъти по-малко, отколкото сред общото население (10% спрямо 21%). Сред изказалите конкретно становище, обаче, структурата на отговорите е аналогична на тази при общото население. Най-голям дял от ЛГБТИ респондентите (41%) смятат за най-подходящо специфичното здравно и репродуктивно образование да се включи между 5-и и 7-и клас (отговарящи на 12 до 14-годишна възраст), следвани от тези, според които това е най-подходящо да се направи от 8-и клас (15-годишна възраст) нататък – 28%. Всеки пети ЛГБТИ респондент (19%) е на мнение, че достъп до такова образование трябва да имат и децата между 1-и и 4-и клас (от 7 до 11 години).

подкрепа за мерки, защитаващи правата на ЛГБТИ хората [1]

Интересен факт е, че най-много респонденти, настояващи за възможно най-ранно ЛГБТИ-специфично образование в училище, има не сред респондентите в училищна възраст, а сред тези над 35-годишна възраст. Мнозинството респонденти в тази възрастова група са разединени между мненията за старт на ЛГБТИ-специфично обучение в периода 1-и - 4-и клас (37%) и в периода 5-и – 7-и клас (36%). Същевременно, мнозинството респонденти под 18-годишна възраст се колебаят между периодите от 5-и до 7-и клас, от една страна (36%), и след 8-и клас, от друга (36%). Тези мнения на най-младата възрастова група кореспондира в по-голяма степен с периодите, в които мнозинството респонденти са осъзнали своята СОПИ – между 11- и 17-годишна възраст.

Сравнително по-големи дялове респонденти, настояващи за възможно най-ранно ЛГБТИ-специфично образование, има сред мъжете (28%), хората с висше образование (27%) и с доход над 1000 лв. на човек от домакинството (29%).

За разлика от специфичното здравно и репродуктивно образование за ЛГБТИ младежи, въвеждането на ефективни мерки в училище с цел уважение и защита от насилие спрямо ЛГБТИ хората, е от изключителна важност за респондентите. То се нарежда на второ място по дял на респондентите, посочили го като условие да живеят по-спокойно като ЛГБТИ хора в България: общо 9 от 10 респонденти (91%) са подкрепили тази идея, като над две

трети (68%) са определили подкрепата си като „напълно съгласен/съгласна“ и още близо една четвърт (23%) – като „съгласен/съгласна“.

Същият дял респонденти (91%) са подкрепили като необходима мярка и признаване на партньорството между нехетеросексуални хора в целия Европейски Съюз, но с по-висока степен на категоричност: 76% „напълно съгласни“ и 15% „съгласни“.

Пет други мерки получават одобрението на над четири пети от респондентите, с не толкова висока степен на категоричност:

- анти-дискриминационни политики по отношение на СОПИ на работното място – от общо 87%, 64% „напълно съгласни“ и 23% „съгласни“;
- по-добра запознатост на хората като цяло с различните видове СОПИ - от общо 91%, 63% „напълно съгласни“ и 28% „съгласни“;
- обучение по правата на ЛГБТИ хората за обществени служители (напр. полицията, учители) - от общо 88%, 62% „напълно съгласни“ и 26% „съгласни“;
- национални власти, които насърчават правата на ЛГБТИ хората - от общо 89%, 61% „напълно съгласни“ и 28% „съгласни“;
- известни личности от политиката, бизнеса, спорта, които говорят открито в подкрепа на ЛГБТИ хората - от общо 90%, 60% „напълно съгласни“ и 30% „съгласни“.

подкрепа за мерки, защитаващи правата на ЛГБТИ хората [2]

КАКВО БИ ВИ ПОЗВОЛИЛО ДА ЖИВЕЕТЕ ПО-СПОКОЙНО В БЪЛГАРИЯ КАТО ЛГБТИ ЛИЧНОСТ?

База: всички респонденти, N=420

Мерките, насочени в по-голяма степен към защита на правата на не-цис хората, също събират подкрепата на мнозинството, но с относително по-малки дялове. Необходимостта от повече медицински специалисти, квалифицирани да работят с ЛГБТИ хора, събира подкрепата на 84%, като 55% „напълно съгласни“; полесните правни процедури за признаване на пола – съответно на 80%, от които 50% „напълно съгласни“; и правната възможност за гражданска регистрация с не-бинарен пол – общо на 73%, 42% от които „напълно съгласни“.

Относително най-малко важно е разработването на насочени към специфични потребности на ЛГБТИ хората продукти и услуги, но все пак и тази идея се подкрепя от мнозинството: 42% „съгласни“ и още 32% „напълно съгласни“.

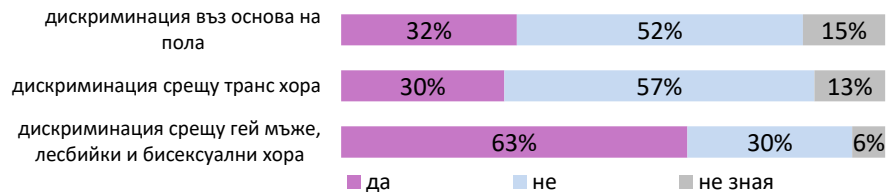
Хората на възраст до 24 г. по-често от останалите подкрепят категорично мерките в училище и на работното място, по-добрата обща запознатост на обществото като цяло и признаването на не-хетеросексуалните партньорства навсякъде в ЕС; а тези до 18 г. – и правните процедури за признаване на пола и регистрацията с не-бинарен пол.

Хората с доход над 1000 лв. на човек от домакинството в по-голяма степен оценяват важността на подкрепата от известни личности; а мъжете – на разработването на ЛГБТИ-специфични продукти и услуги от компаниите в България.

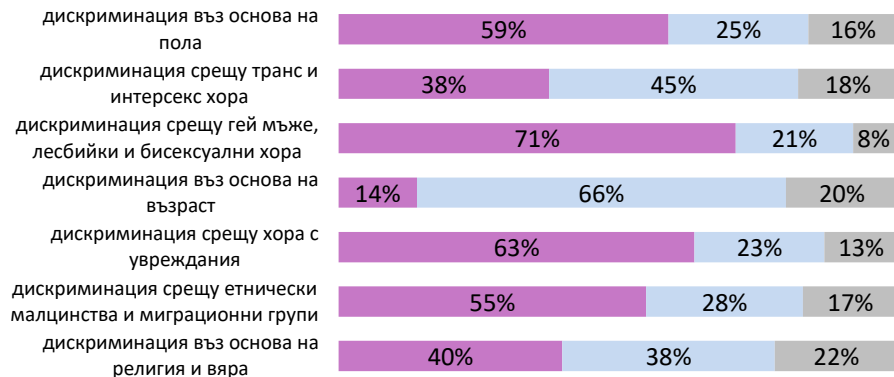
запознатост с анти-дискриминационни инициативи [1]

В БЪЛГАРИЯ НЯКОГА ВИЖДАЛИ ЛИ СТЕ ПРОГРАМА ИЛИ ИНФОРМАЦИОННА КАМПАНИЯ НА ПРАВИТЕЛСТВЕНА ИЛИ НЕПРАВИТЕЛСТВЕНА ОРГАНИЗАЦИЯ, ОРГАНИЗИРАНА СРЕЩУ: (FRA, 2012*)

В БЪЛГАРИЯ НЯКОГА ВИЖДАЛИ ЛИ СТЕ ПРОГРАМА ИЛИ ИНФОРМАЦИОННА КАМПАНИЯ НА ПРАВИТЕЛСТВЕНА ИЛИ НЕПРАВИТЕЛСТВЕНА ОРГАНИЗАЦИЯ, ОРГАНИЗИРАНА СРЕЩУ: (BrinkItOn, 2020)

База: всички респонденти: FRA 2012, България, N=1033, BrinkItOn 2020, N=420

*Източник: European Union lesbian, gay, bisexual and transgender survey 2012,

<https://fra.europa.eu/en/publications-and-resources/data-and-maps/survey-fundamental-rights-lesbian-gay-bisexual-and?mdq1=theme&mdq2=974>

Според мненията на ЛГБТИ хората в България, в последните 8 години се наблюдава сравнително слабо, но все пак отчетливо интензифициране на анти-дискриминационни инициативи в подкрепа на тази общност в нашата страна. Според ЛГБТ изследването на Агенцията за основни права, към 2012 г. близо една трета от респондентите от България (32%) са виждали програма или информационна кампания срещу дискриминация въз основа на пола; 30% - срещу дискриминация спрямо транс хора; и близо две трети (63%) – срещу дискриминация спрямо гей мъже, лесбийки и бисексуални хора. Към днешна дата, 38% споделят, че са виждали инициативи в подкрепа на транс и интерсекс хора, а 71% - в подкрепа на ЛГБ хора. Свидетелите на инициативи срещу дискриминация въз основа на пола са се увеличили почти двойно – до 59%. Инициативите в подкрепа на ЛГБ хора са най-често забелязваните от респондентите, а тези срещу дискриминацията въз основа на пола – на трето място, след инициативите срещу дискриминацията към хора с увреждания (забелязани от 63%). Инициативите в подкрепа на ТИ хора са едни от най-рядко срещаните. По-малък е само делът на забелязалите инициативи срещу дискриминация въз основа на възраст: едва 14%. Следователно, инициативите срещу дискриминация спрямо ЛГБТИ хора са съизмерими с тези срещу дискриминация по други признаци, но диспропорцията между ЛГБ и ТИ инициативи остава.

изследователски екип:

Славянка Иванова
s.ivanova@noema.bg
n# business Smart

Ася Георгиева
a.georgieva@noema.bg
n# business Smart

ПРОУЧВАНЕ СРЕД ЛГБТИ ХОРАТА В БЪЛГАРИЯ

Благодарим за
вниманието!

"OUR TASK
IS TO READ
THINGS NOT
YET ON THE
PAGE."

STEVE JOBS